

ПРОЕКТ

*Утвърдил на основание чл.196, ал.5
от Закона за предучилищното и
училищно образование:*

ЧАВДАР БОЖУРСКИ
*Областен управител
на област Сливен*

***Областна стратегия за
подкрепа за личностно развитие
на децата и учениците в област
Сливен /2025-2026/***

ДЕКЕМВРИ 2024 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ВЪВЕДЕНИЕ

II. АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА ПОТРЕБНОСТИТЕ ОТ ПОДКРЕПА НА ЛИЧНОСТНОТО РАЗВИТИЕ

1. Демографска характеристика на област Сливен
2. Структура на образователната система
 - 2.1. Детски градини
 - 2.2. Училища
 - 2.3. Приобщаващо образование
 - 2.4. Материално-техническа база
 - 2.5. Обслужващи звена
3. Анализ на потребностите от подкрепа за личностно развитие за децата и учениците в област Сливен
 - 3.1. Обобщена информация за осигурените дейности за обща подкрепа за личностно развитие в детските градини, училищата и центрове за подкрепа за личностно развитие.
 - 3.1.1. Училища
 - 3.1.2. Детски градини
 - 3.1.3. Обслужващи звена
 - 3.2. Допълнителната подкрепа за личностно развитие. Дейност на екипите за подкрепа за личностно развитие (ЕПЛР).
 - 3.2.1. Психосоциална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна рехабилитация, рехабилитация на комуникативни нарушения и при физически увреждания.
 - 3.2.2. Предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за ученици със сензорни увреждания.
 - 3.2.3. Ресурсно подпомагане
 - 3.3. Организационни, координиращи и методически дейности за осъществяване на въвеждаща и периодична квалификация на педагогическите специалисти за работа с деца и ученици със специални образователни потребности и за представяне на добри практики на приобщаващо образование
 - 3.4. Подкрепа за личностно развитие, осъществявана в Центровете за подкрепа за личностното развитие, Центрове за специална образователна подкрепа, социални услуги, други организации
 - 3.4.1. Център за подкрепа за личностно развитие – Детски комплекс Сливен
 - 3.4.2. Център за подкрепа за личностно развитие – – Астрономическа обсерватория гр. Сливен
 - 3.4.3. Център за подкрепа за личностно развитие – гр. Котел
 - 3.4.4. Център за специална образователна подкрепа „Д-р Власаки Шуманов“ гр. Сливен
 - 3.4.5. Център за специална образователна подкрепа „Академик Тодор Самодумов“ гр. Нова Загора
 - 3.4.6. Целодневна група за деца с множествени увреждания
 - 3.4.7. Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващо образование – област Сливен /РЦПППО/
 - 3.4.8. Социални услуги в подкрепа на децата и семействата
 - 3.4.9. Дейности на читалища и спортни клубове в подкрепа на личностното развитие на децата и учениците

3.4.10 Дейности на Младежки дом Сливен в подкрепа на личностното развитие на децата и учениците.

4. SWOT анализ

III. СТРАТЕГИЧЕСКА ЧАСТ

1. Стратегически цели

2. Визия, приоритети, цели

Приоритет 1. Осигуряване на достъп до образование на всяко дете и ученик от област Сливен

Приоритет 2. Предоставяне на дейности за допълнителна подкрепа за личностно развитие на деца и ученици със специални образователни потребности, в риск, с хронични заболявания и с изяви дарби

IV. СИСТЕМА ЗА МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА

V. КОМУНИКАЦИЯ И ИНФОРМАЦИЯ

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ (АБРЕВИАТУРИ):

МОН	Министерство на образованието и науката
РУО	Регионално управление на образованието
ОУ	Основно училище
СУ	Средно училище
НУ	Начално училище
ДГ	Детска градина
ПГ	Професионална гимназия
РЦПППО	Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование
ЦПЛР	Център за подкрепа за личностно развитие
ЦСОП	Център за специална образователна подкрепа
ЦКО	Център за кариерно ориентиране
ДАЗД	Държавна агенция за закрила на детето
РДСП	Регионална дирекция за социално подпомагане
ДСП	Дирекция „Социално подпомагане“
ОЗД	Отдел „Закрила на детето“
ЦНСТ	Център за настаняване от семеен тип
ДЦДУ И ДЦВХУ	Дневен център за деца с увреждания и Дневен център за възрастни хора с увреждания
СОП	Специални образователни потребности
НПО	Неправителствена организация
МКБППМН	Местна комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни
РЗИ	Регионална здравна инспекция
РУП	Районно управление „Полиция“
ЕПЛР	Екип за подкрепа за личностно развитие

I. ВЪВЕДЕНИЕ

Образованието е национален приоритет и като процес включва обучение, възпитание и социализация. Приобщаващото образование е неизменна част от правото на образование.

Съгласно промените в нормативната уредба, институциите в системата на предучилищното и училищното образование осигуряват подкрепа за личностно развитие на децата и учениците съвместно с държавните и местните органи и структури и доставчиците на социални услуги. Подкрепата за личностно развитие следва да осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията на децата и учениците.

Подкрепата за личностно развитие на децата и учениците се организира и осигурява в съответствие с утвърдени областни и общински стратегии за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

Съгласно чл. 196, ал. 1 на Закона за предучилищното и училищно образование Областният управител организира разработването на областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците въз основа на анализ на потребностите от подкрепа във всяка община на територията на областта. Стратегията обхваща период от две години и включва описание на предизвикателствата, стратегическите цели и необходимите дейности в областта на подкрепата.

За периода от 2017 г. до момента това е петата стратегия за подкрепа личностното развитие на областно ниво, в която са планирани мерки и дейности, целящи създаването на подкрепяща среда за личностно развитие. Разработването на стратегия за периода 2025-2026 г. стартира през месец септември 2024 г. и се осъществи в партньорство с организациите и институциите съгласно чл. 196, ал. 2 на Закона за предучилищното и училищно образование, които бяха част от областна работна група за разработване на стратегията, сформирана със заповед на областния управител.

Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците /2025-2026/ е утвърдена от областния управител на област Сливен след съгласуване с Областния съвет за развитие на област Сливен и с Регионалното управление на образованието - Сливен. Времевият обхват на областната стратегия е две години – 2025 г. и 2026 г.

Настоящият документ задава, както областната рамка, така и основни параметри на мерките и дейностите за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в общините на територията на областта.

Стратегията е разработена в съответствие с нормативните и стратегически документи, визиращи насоките за осъществяване на приоритетни политики в областта на приобщаващото образование и личностното развитие на децата и учениците:

- Закон за предучилищното и училищно образование;
- Закон за закрила на детето;
- Наредба за приобщаващото образование;
- Стратегическа рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България (2021 – 2030);
- Национална стратегия за младежта (2021-2030);
- Постановление № 100 на Министерския съвет за създаване и функциониране на Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст
- Планове за интегрирано развитие на общините.

II. АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА ПОТРЕБНОСТИТЕ ОТ ПОДДРЕПА НА ЛИЧНОСТНОТО РАЗВИТИЕ

1. ДЕМОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЛАСТ СЛИВЕН

По официални данни на Националния статистически институт /НСИ/ към 31.12.2023 г. населението на област Сливен е 170 051. Сравнено с Преброяване на населението и жилищния фонд в Република България 2021 г. (172 690 души), то намалява с 2 639 души, а сравнено с Преброяването през 2011 г. (197 473 души), то намалява с 27 422 души.

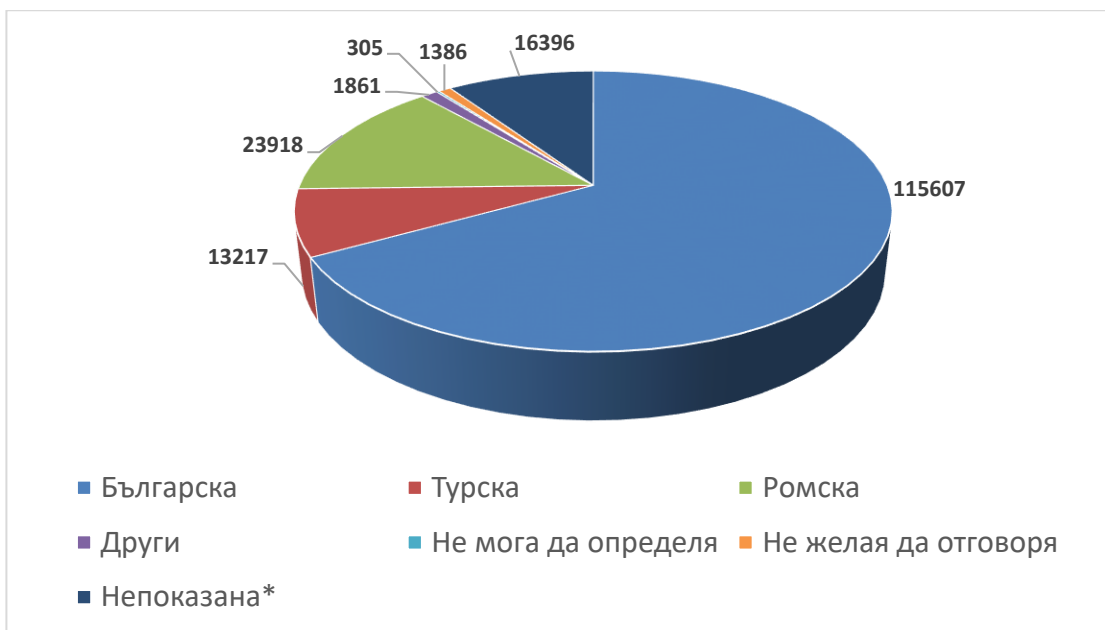
В периода 2021 – 2023 г., както на областно ниво, така и в общините Сливен, Нова Загора и Котел, населението бележи спад. Единствено в община Твърдица населението остава относително постоянно, като дори се регистрира леко повишаване на броя.

В разпределението на населението на общинско ниво съществува ясно изразен дисбаланс между община Сливен и останалите общини. Населението на община Сливен е 110 972 (към 31.12.2023 г.). Сред другите общини от областта с относително по-голям брой население е Нова Загора (30 007 души), а общините Котел (15875 души) и Твърдица (13 197 души) са с най-малък брой.

Област/ общини	Общо			В градовете	В селата
	Към 31.12.2021	Към 31.12.2022	Към 31.12.2023	Към 31.12.2023	Към 31.12.2023
обл. Сливен	180 058	170583	170051	110558	59493
Котел	17 654	15873	15875	4723	11152
Н. Загора	34 041	30081	30007	16525	13482
Сливен	115 241	111392	110972	80076	30896
Твърдица	13 122	13237	13197	9234	3963

Източник: НСИ

Населението на област Сливен се характеризира с многообразния си етнически състав: българи, роми, турци и др. По данни от Преброяване на населението 2021 г. от общия брой на населението в областта 172690 души, 115 607 души (66.9%) се самоопределят като българи, 23 918 (13.9%) - като роми, 13 217 (7,7%) – като турци, 1861 (1,1%) – като други. Затова като цяло област Сливен може да се смята за типичен район на концентрация на етнически малцинства.

* В категорията "Непоказана" са включени лицата, добавени от административни източници, за които липсва информация в използваните при преброяването регистри.

Източник: НСИ

Възрастовата структура на населението в областта е предимно от регресивен тип, тъй като относителният дял на хората в над трудоспособна възраст (42 151 души) е по-голям от този в под трудоспособна възраст (34 386 души) по данни на НСИ към 31.12.2023 г. Въпреки това трябва да се изтъкне фактът, че област Сливен е с най-висок процент младо население в страната. В края на 2023 година децата до 15 години в областта са 32 095, или 18.9% от общия брой на населението при 14.1% за страната. Област Сливен е с най-висок относителен дял на населението от 0 до 14 години сред другите области в страната..

По отношение на целевата група (от 0 до 19 г.) през 2023 г. се наблюдава спад на броя на децата и младежите от 0 до 19 г. възраст спрямо 2021 г. и малък спрямо предходната 2022 г. Възрастовото разпределение в област Сливен е както следва:

Възраст	Общо за област Сливен			В градовете	В селата
	Към 31.12.2023 г.	Към 31.12.2022 г.	Към 31.12.2021	Към 31.12.2023	Към 31.12.2023
0	2109	2091	2 156	1226	883
1 - 4	8323	8175	8 914	4976	3347
5 - 9	10647	10763	11 316	6501	4146
10 - 14	11016	11140	11 196	6851	4165
15 - 19	10808	10363	10 666	6598	4210
Общо	42903	42532	44248	26152	16751

Източник: НСИ

През 2023 г. в областта са регистрирани 2 142 родени деца, като от тях 2 123 (99.1%) са живородени. В сравнение с предходната година броят на живородените се увеличава с 32 деца, или с 1.5%. В градовете и селата на областта живородените през 2023 г. са съответно 1 226 и 897 деца. Коэффициентът на общата раждаемост¹ за област Сливен през 2023 г. е 12.5‰, а през предходните 2022 и 2021 г. той е бил съответно 12.2 и 11.9‰. Средната възраст на жените в област Сливен при раждане на дете през 2023 г. е 24.7, а при раждане на първо дете - 22.2 години, при средно за страната съответно 29.2 г. и 27.7 г. За област Сливен този факт се дължи на големия процент ромско население, при което по традиция момичетата раждат рано. Значим проблем е ранната раждаемост - под 18-годишна възраст на майката. Чести са случаите „деца раждат деца”, при които деца на 13-14 г. раждат първите си деца, а на възраст 18-19 г. вече са родили по две и повече деца.

През 2023 г. броят на живородените извънбрачни деца е 1572 или 74% от всички живородени в област Сливен. Високата извънбрачна раждаемост е резултат от значителното нарастване на броя на съжителствата сред младите хора без оформен юридически брак.

През 2023 г. коефициентът на детска смъртност² за област Сливен е 10.8‰ и е по-висок спрямо предходната година с 2.7 пункта.

Разликата между ражданията и умираанията представлява естественият прираст на населението. Както общо за страната, така и за областта, от 1990 г. насам е характерен отрицателен естествен прираст. През 2023 г. абсолютният размер на естествения прираст в област Сливен е минус 525 души. Намалението на населението, измерено чрез коефициента на естествения прираст³ е минус 3.0‰ за областта.

2. СТРУКТУРА НА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА СИСТЕМА

Системата на предучилищното и училищното образование в област Сливен включва 59 детски градини, 67 училища, 2 центъра за подкрепа за личностно развитие, 2 центъра за специална образователна подкрепа и РЦПППО.

За учебната 2021/2022 година се наложи оптимизация на училищната мрежа в община Котел, като е закрито Основно училище „Хаджи Димитър“ – с. Соколарци.

2.1. Детски градини

Община	Брой детски градини		Брой групи 2023/2024	Брой деца					Брой персонал (2023/2024 уч. г.)		
	2022/2023	2023/2024		2019/2020 уч. г.	2020/2021 уч. г.	2021/2022 уч. г.	2022/2023 уч. г.	2023/2024 уч. г.	Педагогически	Непедагогически	Общо персонал
Община Сливен	28	27	127	3 487	3503	3511	3 184	3 320	294	288,5	582,5
Община Н. Загора	20	20	39	798	800	761	742	727	90	90	180
Община Котел	6	6	19	329	335	312	318	323	39	35	74
Община Твърдица	6	6	30	541	577	615	621	712	57	66	123

¹ Брой живородени деца на 1 000 души от средногодишния брой на населението през предходната година

² Брой умрели деца на възраст под 1 година на 1 000 живородени

³ Разлика между броя на живородените и броя на умрелите на 1000 души от средногодишния брой на населението

Община	Брой детски градини		Брой групи 2023/2024	Брой деца					Брой персонал (2023/2024 уч. г.)		
				2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024	Педагогически	Непедагогически	Общо персонал
	уч. г.	уч. г.		уч. г.	уч. г.	уч. г.					
Общо за областта	61	59	215	5155	5215	5199	4865	5082	480	479,5	959.5

Източник: общини в област Сливен

Отчита се намаляване на броя на децата в детските градини в община Нова Загора и ръст на обхванатите в детска градина в общините Сливен, Котел и Твърдица.

Нетният коефициент на записване на децата в детските градини⁴ в областта за учебната 2023-2024 година е 74.8%, спрямо предходната учебна година се е увеличил с 3.1 пункта и с 9.6 пункта спрямо 2021-2022 учебна година /по данни на НСИ/. Въпреки ръста, той е значително по-нисък от средния за страната (87.9%) и област Сливен продължава да е на предпоследно място сред областите в страната с една от най-ниските стойности на този показател през последните години.

С влязлата в сила промяна в ЗПУО от края на м. септември 2020 г. се регламентира задължително предучилищно образование с навършване на 4 годишна възраст.

Съгласно анализа на **Община Сливен** това предизвикателство е преодоляно за общината и са осигурени необходимите условия за осъществяване на задължителното предучилищно образование на децата на 4-годишна възраст до началото на учебната 2023/ 2024 година. Поетапно през последните две учебни години част от полудневните групи в детски градини в населените места на община Сливен са преобразувани в целодневни, тенденцията е почти всички полудневни групи да бъдат трансформирани в целодневни.

Детските градини са общински и се помещават в специално построени или пригодени сгради за отглеждане и възпитание на децата до постъпването им в I клас. Към настоящия момент сградният фонд е достатъчен и отговаря на условията за цялостен, качествен и пълноценен образователен и възпитателен процес.

Община Сливен продължава да работи по подобряване на материалната база в детските градини, като приоритет през изминалата година е осигурен достатъчен капацитет за обхват на 4-годишните деца в задължително предучилищно образование. Приключи строителството на нова сграда за ДГ Перуника в с. Сотиря с капацитет шест целодневни групи. В десет детски градини в община Сливен има изградена достъпна архитектурна среда за нуждите на деца със специални образователни потребности. Необходимо е да се продължи модернизацията на материално-техническата база и изграждане на достъпна среда в останалите детски градини в общината.

Броят на детските заведения в **община Нова Загора** е оптимизиран и напълно задоволява потребността от услугата по населени места. Всички деца, желаещи да посещават детска градина, са обхванати, включително подлежащите на задължително предучилищно обучение.

Изградената позитивна среда в детските градини осигурява физически, психически и емоционален комфорт, допринася за интелектуално, емоционално и личностно развитие на всяко дете, за неговата социална компетентност и подготовка за

⁴ Коефициентът е изчислен в процент като отношение на броя на учащите в предучилищното образование във възрастовата група 3-6 г. към броя на населението в същата възрастова група.

училище. Реализират се периодични тематични срещи и консултации с родителите с оглед осъществяване на коректни взаимоотношения и контакти, сътрудничество и съпричастност, основаващи се на доверие и откритост, толерантност и добронамереност, деликатност и взаимно подпомагане.

Във всички детски градини на територията на община Нова Загора е организиран дневен режим на децата, съобразен с държавните образователни изисквания. В началото и в края на учебната година е проведена във всяка възрастова група входяща и изходяща диагностика, съобразена с програмната система и възрастовите групи, с която е отчетена успеваемост на децата, степен на развитие на уменията им по основните образователни направления, с акцентирание върху познавателните им способности, социални умения и емоционална отзивчивост и постигането на държавните образователни изисквания. На децата са издадени необходимите документи в съответните срокове за записване в училище.

Всички детски градини в община Нова Загора разполагат с достатъчен брой помещения /занимални, спални, складови помещения, медицински кабинети/ и детски площадки.

Детските градини са на целодневна организация на задължителното предучилищно образование, разполагат с добра материално-техническа база, педагогически кадри и помощен персонал с опит и квалификация, оптимални условия за отглеждане, възпитание и обучение на деца.

В детските градини в община Нова Загора се прилагат мерки за привличане и задържане на децата чрез поддържане на качество на възпитателно-образователния процес, добра кадрова обезпеченост като условие за доверието на родителите, привличане на родителите като партньори в организиране на дейностите и в осъвременяването на дидактичната и игрова база, съдействие в осигуряването на подкрепата за личностно развитие.

Детските градини в **община Котел** започват учебната 2024/2025 година с 309 деца, като 228 от тези деца ще бъдат в задължителна предучилищна възраст /4, 5 и 6 г./.

През учебната 2023/2024 година е разкрита изнесена разновъзрастова група към детска градина „Дъга“ – град Котел, за да бъдат приети всички деца в задължително предучилищно образование, съгласно промяната на чл. 8, ал. 1 на ЗПУО за задължителното предучилищно образование. Разкрити са и две групи с полудневна организация за 4 – ри годишните деца в ОУ „Кап. Петър Пармаков“ – с. Градец, за да бъдат обхванати децата в задължително предучилищно образование. Очаква се за учебната 2025/2026 година да бъде открита и детска градина в с. Градец, община Котел с капацитет 100 деца, за да може да бъдат обхванати всички деца в задължително предучилищно образование в селото.

Детска градина „Детелина“ – с. Кипилово, община Котел започва учебната година с две маломерни групи с общо 14 деца /7 – полудневна организация в с. Стрелци и 7 на целодневна организация в с. Кипилово/. За учебната 2024/2025 година от кмета на общината е направено предложение до Министерството на образованието ДГ „Детелина“ с. Кипилово да бъде включена в Списъка на защитените детски градини и защитените училища за учебната 2024/2025 година. През последните три учебни години в с. Кипилово, не е достатъчен броят на децата и съгласно чл. 59 от Наредбата за финансирането на институциите с Решение на Общински съвет Котел се формират две групи с по 7 деца. Като причина за намаляване броя на децата отново можем да отбележим, че това се дължи на честата миграция на родителите към по – големите областни градове и чужбина. От друга страна в с. Градец, община Котел за учебната 2025/2026 година се очаква да бъде открита нова детска градина, където да бъдат обхванати всички деца в задължително предучилищно образование. Към момента

повечето от тези деца са обхванати от училището в с. Градец където се обучават на полудневна организация.

През учебната 2023-2024 година детските градини в **Община Твърдица** са 6. ДГ „Вела Пеева” с. Бяла паланка е включена в списъка на защитените детски градини през тази учебна година.

В детските заведения в област Сливен се осигуряват равен достъп на всички за качествено образование, гарантиран е достъпът до добра подготовка на всяко дете за постъпване в училище, създадени са условия за овладяване на книжовен български език в междуетническа среда.

2.2.Училища

Броят на училищата в област Сливен през последните пет години /2019 – 2024 г./ е почти непроменен. Само едно училище е закрито в този период - Основно училище „Хаджи Димитър“ – с. Соколарци, Община Котел. През последните учебни години преди да бъде закрито в училището са обучавани не повече от 7 деца в една маломерна група, за учебната 2021/2022 г. ОУ „Хаджи Димитър“ остава без записани ученици. Най – съществената причина за липсата на деца и ученици е засилената миграция на родителите към чужбина или по – големите областни градове на страната, което оказва отрицателно влияние върху общия брой на учениците като цяло в община Котел. При наличие на ученици в с. Соколарци те биват записвани в най – близкото средишно училище до селото – ОУ „Д – р Петър Берон“ – с. Филаретово. В анализа на община Котел е отбелязано, че поради намаляващия брой ученици в общината в 6 училища децата са в слети и маломерни паралелки.

Като цяло намалелият брой учебни заведения се отнася за средните училища. Броят на специализираните училища и професионални гимназии се запазва постоянен.

Община	Брой училища		Брой Паралелки (2023/2024)	Брой ученици					Брой персонал (2023/2024 уч. г.)		
	2022/2023	2023/2024		2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024	Педагогически	Непедагогически	Общо персонал
	уч. г.	уч. г.		уч. г.	уч. г.	уч. г.	уч. г.	уч. г.			
Община Сливен	39	39	648	14300	14686	14580	14397	14372	1289	354	1643
Община Н. Загора	14	14	154	3488	3383	3169	3289	3230	339	223	562
Община Котел	10	10	77	1715	1682	1619	1490	1473	157	63	220
Община Твърдица	5	5	73	1733	1696	1713	1748	1704	144.5	39	183.5
Общо за областта	68	68	952	21236	21447	21081	20924	20779	1929.9	679	2608.5

Източник: общини в област Сливен

През петгодишния период, проследен в таблицата, се наблюдава намаляване на броя на учениците в училищата на областта. Най-голямо е намаляването на броя им в община Котел.

През учебната 2023/2024 г. учебни занятия се водят в 68 училища, като броят на учениците в тях е 20 779. В сравнение с предходната 2022/2023 учебна година броят им е намалял със 145.

Причините за вариращия брой на децата в полудневните групи към училищата и на учениците основно са протичащите механични процеси и естественото движение на населението.

От средата на 2018 г. действа **Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане и задържане на децата и учениците в образователната система /Механизъм за обхват/**, в изпълнение на който екипи от представители на различни институции осъществяват обходи по адреси на децата и учениците в задължителна предучилищна и училищна възраст, които не посещават образователна институция или са в риск от отпадане.

Във връзка с изпълнение на дейностите по Механизма за обхват със Заповед на началника на РУО – Сливен са сформирани 56 екипа за обхват, които включват 549 представители на Регионално управление на образованието – Сливен; Образователни институции /училища и детски градини/; Общините на територията на област Сливен; Дирекции „Социално подпомагане“; Районни управления на МВР; образователни и здравни медиатори към общините, НПО /Фондация „Здравето на ромите“ и фондация „Ромска академия за култура и образование“/.

Като резултатите от направените обходи в област Сливен е установено, че голяма част от децата и учениците, които системата разпознава като необхванати, са извън страната със своите родители.

Средният брой на учениците, включени в регистър на застрашените от отпадане ученици през 2023/2024 година, е 1037.

Децата и учениците, които са записани в образователната система през учебната 2023/2024 година в резултат на дейностите по Механизма са 521. Повторно отпадналите са 111.

По данни към месец октомври 2024 г. в Информационната система за реализация на Механизма за обхват със статус „За обхват“ са 5695 деца и ученици, със статус „В чужбина“ – 3403. Посетени на адрес от началото на месец септември 2024 г. до средата на октомври са 780 деца и ученици.

През учебната 2023/2024 г. образователни институции от област Сливен с преобладаващ брой ученици от уязвимите групи са провели дейности за подобряване на сътрудничеството и комуникацията с родителите - провеждане на разяснителна и/или информационна кампания на образователните медиатори/класни ръководители/представители на НПО/местни авторитети и др. В кампаниите за I срок са обхванати 35 училища и 30 детски градини, които са провели родителски срещи, дни на отворените врати, лектории, индивидуални родителски срещи, тържества, спортни празници, кръгли маси, семинари, дискусии и др. и са обхванали 3294 родители на ученици от уязвимите групи или в риск от отпадане. В кампанията от II срок са участвали 40 училища и 27 детски градини, които са провели родителски срещи, дни на отворените врати, лектории, индивидуални родителски срещи, тържества, спортни празници, кръгли маси, семинари, дискусии и др. и са обхванали 3747 родители на ученици от уязвимите групи или в риск от отпадане.

Трудностите и предизвикателствата, които стоят пред образователните институции във връзка с обхвата и задържането на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст, могат да бъдат обобщени, както следва:

- ранни бракове;
- ниска заинтересованост на родителите;
- честа миграция на семействата в търсене на работа и осигуряване прехраната на семейството;

– ненадежност на текущите данни от информационната система на МВР за деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст, които са напуснали страната;

– затруднена комуникация с родителите – децата или се оставят за отглеждане от баби и дядовци или семейства на близки роднини, които не могат да осъществяват ефективен контрол над тях или често сменят номерата на мобилните си телефони и училището не може да осъществи връзка с родителя;

– честа смяна на настоящия адрес – семейството е регистрирано на адрес, на който не живее. Преместило се е на адрес, на който не е регистрирано или имотът, в който живее, е извън регулацията на населеното място.

Като цяло териториалното разпределение на училищата и детските градини е в съответствие с големината на населението на общините в областта.

2.3. Приобщаващо образование

Детските градини и училищата, в които се осъществява допълнителна подкрепа за личностно развитие с ресурсно подпомагане и се обучават деца и ученици със специални образователни потребности, на територията на област Сливен са:

➤ Община Сливен – 1 профилирана гимназия, 5 професионални гимназии, 18 основни училища, 4 средни училища, 2 начални училища, 1 спортно училище, 1 обединено училище, 16 детски градини. В една от детските градини в гр. Сливен има обособена целодневна група за деца със специални образователни потребности.

➤ Община Нова Загора – 4 основни училища, 2 средни училища, 2 начални училища, 1 професионална гимназия

➤ за община Котел – 1 средно училище, 4 основни училища и 3 детски градини;

➤ за община Твърдица – 2 средни училища, 1 начално училище и 3 детски градини.

На територията на област Сливен не функционират специални училища.

Кадрова осигуреност в детските градини, училищата и обслужващите звена за провеждането на политиката за приобщаващото образование

• Кадрова осигуреност в детските градини и училищата

Област Сливен	педагогически съветници	психолози	логопеди	Ресурсни учители	Социални работници	Медиатори	Помощник на учителя
Училища	27	21	11	34	8	50	2
Детски градини	0	7	10	8	4	18	8

Източник: РУО – Сливен

• Кадрова осигуреност в обслужващите звена

Център за подкрепа за личностно развитие – Астрономическа обсерватория – Сливен

Дейностите в центъра се осъществяват от 1 директор и 3 учители по природо-математически учебни предмети в ЦПЛР.

Център за специална образователна подкрепа „Д-р Власаки Шуманов“ – Сливен

- Директор – 1; учител на деца с умствена изостаналост – 5; учител, практическо обучение – 1; социален педагог – 1; психолог – 2; логопед – 1; рехабилитатор – 1.

Център за специална образователна подкрепа „Акад. Тодор Самодумов“ – Нова Загора

- Директор – 1; учител на деца с умствена изостаналост – 5; учител, практическо обучение – 1; психолог – 1; логопед – 1; рехабилитатор – 1; възпитател – 2.

Център за подкрепа за личностно развитие – Детски комплекс – Сливен

Дейностите за занимания по интереси в центъра се провеждат от 8 педагогически специалисти от различни области на науката, технологиите и изкуствата, 1 директор и 11 педагогически специалисти – лектори. В центъра са назначени 3 непедагогически специалисти – кариерни консултанти.

Център за подкрепа за личностно развитие – Котел

Дейностите за занимания по интереси в центъра се провеждат от 1 директор, 10 педагогически специалисти – лектори от различни области на науката и изкуствата и 1 корепетитор.

Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование – област Сливен

– Брой специалисти участващи в РЕПЛРДУСОП – 8 педагогически специалисти, в това число и ръководителя на Регионалния екип, който е старши експерта по приобщаващо образование в РУО – Сливен. Останалите педагогически специалисти са и членове на екипа на РЦПППО – Сливен, а именно: 3 психолози, 2 логопеди, 1 ресурсен учител и 1 педагог зрително затруднени.

– Брой специалисти, определени за предоставяне на ресурсно подпомагане в детски градини и училища – през учебната 2023/2024 година на щат в институцията са назначени: 1 директор, двама заместник-директори по учебната дейност, 3 психолози, 2 логопеди, 21 ресурсни учители, 1 учител на деца с нарушено зрение.

2.4. Материална база и изградена достъпна архитектурна среда в държавните и общинските детски градини, училища и обслужващи звена

Обособени и оборудвани са 63 ресурсни кабинета. От тях в училища – 42, в детски градини – 21.

Изградени са 44 рампи до първи етаж, като 31 от тях са в училища, а 13 – в детски градини. В четири от училищата и в четири детски градини има рампа, осигуряваща достъп до всички нива на сградата.

В 7 училища и 7 детски градини има изградени самостоятелни логопедични кабинети, а в 33 училища и 6 детски градини са оборудвани кабинети на психолог/педагогически съветник.

В четири училища и в четири детски градини има изградени асансьори.

В 24 училища и 25 детски градини има изградени санитарни възли за хора в неравностойно положение.

Приоритетна задача е да се подобрява материално – техническата база и архитектурно – достъпната среда чрез улесняване на достъп до класните стаи и административните сектори както на децата, учениците така и на родители, граждани чрез въвеждане на лифтени платформи, там където е възможно и необходимо и светлинни указателни табели, подобряване на библиотечно – информационното обслужване, развитие на интернет – достъп, комуникационните технологии.

След въвеждането на Закона за предучилищно и училищно образование, извършените промени в Закона за професионалното образование и обучение, както и всички подзаконовни нормативни документи, свързани с образователното развитие на децата и учениците със специални образователни потребности, в това число и професионалното им ориентиране, целите в стратегията за личностното им развитие трябва да бъдат насочени и към изграждане на знания и умения, на навици за един самостоятелен начин на живот и последващата им житейска и професионална реализация.

2.5. Обслужващи звена

Училища	Общ брой групи 2023/24 уч. г.	Общо деца и ученици				Брой персонал 2023/2024 уч. г.			Достъпна архитектурна среда
		2020/2021 уч. г.	2021/2022 уч. г.	2022/2023 уч. г.	2023/2024 уч. г.	Педагогически	Непедагогически	Общо	
Център за специална образователна подкрепа „Власаки Шуманов“ гр. Сливен	15	52	53	54	67	19	8	27	да
Център за подкрепа за личностно развитие - Детски комплекс гр. Сливен	76	685	600	788	1018	20	5	25	не
Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващо образование	27	181	203	223	258	30	4	34	не
Център за специална образователна подкрепа „Акад. Тодор Самодумов“ – гр. Нова Загора	6	37	39	40	43	11	5	16	да
Център за подкрепа за личностно развитие – гр. Котел	11	109	126	126	133	12	1	13	не

Източник: общини в област Сливен

3. АНАЛИЗ НА ПОТРЕБНОСТИТЕ ОТ ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ ЗА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В ОБЛАСТ СЛИВЕН

Качественото образование предполага непрекъснато надграждане на знания и умения с оглед максимално развитие на потенциала на всяко дете и възможност за пълноценна социална реализация. Образованието трябва да позволи да се развие заложеното у всяко дете. То трябва да насърчава проявлението и максималното развитие на способностите на детето, както в процеса на обучение, така и в процеса на възпитание.

На децата и учениците в системата на предучилищното и училищното образование се предоставя обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие, която осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда за развитие на способностите и уменията им и за включването и участието им в общността на детската градина и на училището.

Общата подкрепа за личностно развитие е насочена към развиване на потенциала на всяко дете или ученик в детската градина или в училището.

Допълнителната подкрепа за личностно развитие се предоставя на деца и ученици със специални образователни потребности, в риск, с изявени дарби, с хронични заболявания.

3.1 Обобщена информация за осигурените дейности за обща подкрепа за личностно развитие в детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие

Обобщена информация за броя и вида на детските градини, училищата и на центровете за подкрепа за личностно развитие, в които е осигурена обща подкрепа

	Община Твърдица	Община Котел	Община Сливен	Община Нова Загора	Общо за област Сливен
начални училища	1	0	2	3	6
основни училища	2	8	21	7	38
средни училища	2	1	5	2	10
профилирани гимназии	-	-	3	-	3
професионални гимназии	-	-	6	2	8
спортни училища	-	-	1	-	1
училища по изкуства	-	1	1	-	2
център за подкрепа за личностно развитие	-	1	2	-	3
детски градини	7	6	28	20	61

В образователните институции на територията на област Сливен се осъществяват следните дейности по обща подкрепа:

3.1.1 Училища

Общата подкрепа за личностно развитие в училищата се предоставя от учителите и другите педагогически специалисти. Те следят за ранното оценяване на потребността от подкрепа за личностно развитие и е насочено към развиване на потенциала на всяко дете в училището. Общата подкрепа включва:

- екипна работа между учителите,
- кариерно ориентиране на учениците,
- занимания по интереси,
- библиотечно-информационно обслужване,
- грижа за здравето,
- поощряване с материални и морални награди,
- дейности за превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение,
- дейности за превенция на обучителните затруднения.

- **Екипната работа** включва обсъждане на дейностите за обща подкрепа – обмен на информация и добри педагогически практики с цел подкрепа на всички учители за подобряване работата им с учениците.

- **Кариерното ориентиране** на учениците – на територията на община Сливен, в ЦПЛР – Детски комплекс са назначени 3 души непедagogически персонал на длъжност „кариерен консултант“, които съвместно с училищата, на място или с изнесени занимания осъществяват кариерно ориентиране на учениците. В дейности за кариерно ориентиране през учебната 2023/2024 година са включени **6370** ученици.

- **Заниманията по интереси** се провеждат чрез участие в клубове, секции, отбори. Имат за цел развитие на способностите и компетентностите на учениците, изява на дарбите им в областта на науките, изкуствата, спорта, гражданското и здравно образование. През учебната година в училищата от област Сливен занимания по интереси се провеждат в групи, които се финансират от бюджета на Министерство на образованието и науката и по проекти и национални програми. Занимания по интереси са се провели със **9642** ученици, от които 4801 – финансирани от бюджета на МОН, 716 – от оперативни програми, 1831 – от национални програми.

В двата центъра за подкрепа за личностно развитие на територията на областта /1 – гр. Сливен, 1 – гр. Котел/ осигуряват дейности по обща подкрепа под формата на занимания по интереси.

- **Библиотечно-информационното обслужване** предоставя свободен достъп до библиотечния фонд на училището с цел изграждане на навици за четене и компетентности за търсене и ползване на информация. В 41 от училищата има обособени самостоятелни библиотеки, назначени са на щат 5 библиотекари, от които един през учебната 2023/2024 година. В останалите училища тази дейност се осъществява от персонала в училището по график. През учебната 2023/2024 година на **10865** ученици е предоставено библиотечно-информационно обслужване.

- **Грижата за здравето** включва предоставяне на здравно образование в часа на класа и информация за водене на здравословен начин на живот. В 46 училища от областта са оборудвани здравни кабинети, в които работят 49 медицински специалисти и здравни работници, осигурени от общините. В останалите училища /предимно от малките населени места/ тази дейност се осигурява от здравни работници към кметствата или от личните лекари.

- **Дейности за превенция на обучителните затруднения.** За целите на превенцията на обучителните затруднения се организира включване на учениците в дейности като допълнително обучение по учебни предмети, консултации по учебни предмети извън редовните часове. Тези дейности се предоставят след обсъждане на информацията на входните равнища по учебни предмети, от индивидуалния напредък в обучението и от наблюдението на развитието на отделните деца и ученици, които срещат затруднения в обучението. Обсъждат се силните страни на децата с обучителни затруднения, участието им в обучителния процес. Събира се информация за възможни рискови фактори в семейството. Разглежда се портфолиото на учениците. Обсъждането се осъществява с класния ръководител, учителите, преподаващи на учениците и координиращия екип. За резултатите от обсъждането се уведомяват родителите. Въз основа на тези обсъждания се определят дейностите от обща подкрепа за личностно развитие – занимания по интереси за развитие на способностите на тези ученици, разнообразни дейности в библиотеката на училището. Екипите определят какво затруднение трябва да се преодолее чрез: допълнително обучение по БЕЛ и математика, консултации, работа в учебните часове. Конкретните мерки се предприемат от учителите, преподаващи на учениците. На ниво клас подкрепата е насочена към преодоляване на трудностите, които децата срещат при усвояването на учебния материал. Подкрепата на учителя се изразява в диференциране на подходите за обучение. На ниво училище подкрепата е насочена към комуникацията и сътрудничеството между учителите, екипната работа за консултиране и обмен на работа.

Дейностите се осъществяват в учебно, неучебно време и ваканциите. Допълнително обучение по учебни предмети за преодоляване на обучителните затруднения през учебната 2023/2024 година е проведено **4494** ученици от област Сливен.

- **Дейности за превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение** включват извършване на групова работа с ученици в кризисна ситуация, работа със семейството и съучениците, изграждане на позитивен психологически климат в училището, предоставяне на методическа помощ на учителите за превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение на учениците. Дейностите се осъществяват от психолози/педагогически съветници или учители в сътрудничество с родителите и с екип от специалисти от МКБППМН.

Във всички училища и в по-голямата част от детските градини на територията на област Сливен са създадени и функционират Координационни съвети. За дейността на Координационните съвети в началото на учебната година са изготвени планове, които включват и превантивни дейности, които предвиждат членовете на КС, заедно с ученици, учители и със съдействието на класните ръководители работят в посока повишаване информираността относно понятието *тормоз*, разясняване на понятията *насилие* и *агресия*, начини на реагиране и връзка с институциите, които могат да бъдат в помощ на пострадалите. Създадени са регистри за отразяване на случаите на насилие и тормоз. В работата си координационните съвети разработват превантивни дейности, които насърчават учениците към участието им в различни инициативи и кампании, като по този начин екипите се стремят да развият у тях чувство на съпричастност и толерантност към различните. Учениците се включват активно в инициативи, свързани с Деня на розовата фланелка и различни благотворителни дейности. В часовете на класа, съвместно с педагогически съветници/психолози или представители на МКБППМН се провеждат кампании за информираност и работа по конкретни казуси и разрешаване на различни ситуации.

Дейности за превенция на тормоза в училище:

- Изготвяне съвместно с учениците на правила за поведението им училище;
- Консултиране на ученици с психолог/педагогически съветник или обществен възпитател от МКБППМН;
- Включване на ученици в дейности в полза на училището.

Обща подкрепа в училищата от област Сливен под формата на дейности за превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение са проведени с **1864** ученици.

- **Осигуряване на общежитие** – за 140 ученици от 2 училища и 1 един център за специална образователна подкрепа в областта е осигурено общежитие.

- **Поощряване с морални и материални награди** – от училищата на територията на област Сливен са поощрени с морални и материални награди **5142** ученици.

- **Логопедична работа** – през учебната 2023/2024 година **196** ученици са включени в дейности рехабилитация на езика и говора.

3.1.2 Детски градини

Общата подкрепа в детските градини е насочена към всички деца в групата и гарантира участието и изявата им в образователния процес и в дейността на детската градина. Тя е насочена към развиване на потенциала на всяко дете и се осигурява от постъпването на детето в детската градина съобразно индивидуалните му потребности. Тя включва:

- **Екипна работа** между учителите и другите педагогически специалисти се осъществява чрез обмен на информация и на добри педагогически практики, чрез провеждане на регулярни срещи между учителите и другите педагогически специалисти

в детската градина, чрез набелязване на конкретни мерки за обща подкрепа за отделни деца. Предоставя се информация на родителите за работата с децата им.

- **Занимания по интереси** в детските градини се организират допълнителни занимания по интереси от външни доставчици, които ги осигуряват на място в детската градина в удобно за родителите и учителите време. Подобен род дейности се осъществяват в детските градини на територията на общинските центрове. В по-малките населени места, поради отдалечеността им няма възможност за предоставяне на подобни услуги. През учебната 2023/2024 година **2409** деца от детските градини са били включени в занимания по интереси.

- **Грижа за здравето** се осъществява въз основа на информация от родителя за здравословното състояние на детето и консултации при взаимодействие с медицинските специалисти в детската градина – деца с хранителни алергии, физически затруднения, хронични заболявания. Провеждат се лекции, беседи и педагогически ситуации за здравословен начин на живот, здравословно хранене, безопасно движение по пътищата и др. В 35 детски градини има изградени здравни кабинети, назначени са 45 медицински специалисти.

- **Ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения** – през учебната 2023/2024 година на **619** деца между 3 и 3,5 години в детските градини е извършено ранно оценяване на потребностите чрез скрининг за определяне на риск от възникване на обучителни затруднения.

- **Оценка на риска от обучителни трудности** – през учебната 2023/2024 година е извършена оценка на риска от обучителни трудности на **514** деца на 5 г. и 6 г.

- **Обучение чрез допълнителни модули за деца, които не владеят български език** – в детските градини от област Сливен през учебната година в допълнителни модули за деца, които не владеят български език са били включени **764** деца.

- **Логопедична работа** – в дейности за преодоляване на езиково-говорни затруднения с логопед през учебната 2023/2024 година са включени **209** деца.

- **Дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение** – в детските градини от област Сливен са обхванати **792** деца в дейности за превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение.

- **Деца от детските градини поощрени с морални и материални награди – 1359.**

3.1.3 Обслужващи звена

На територията на област Сливен функционират три центъра за подкрепа за личностно развитие, два от тях предоставят обща подкрепа за личностно развитие под формата на занимания по интереси – ЦПЛР – Сливен и ЦПЛР – Котел, в които са включени в различни организационни форми общо 1234 деца и ученици, а в ЦПЛР – Сливен са назначени кариерни консултанти, които са провели 6370 консултации с ученици.

3.2 Допълнителната подкрепа за личностно развитие. Дейност на екипите за подкрепа за личностно развитие (ЕПЛР)

Допълнителната подкрепа за личностно развитие се предоставя на деца и ученици със специални образователни потребности, в риск, с изявиени дарби, с хронични заболявания и включва:

- работа с дете и ученик по конкретен случай;
- психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна рехабилитация, рехабилитация на комуникативните нарушения и при физически увреждания;

- осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти;
- предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за учениците със сензорни увреждания;
- ресурсно подпомагане.

В училищата и детските градини в област Сливен за всяко дете, на което се предоставя допълнителна подкрепа за личностно развитие е определен екип за подкрепа за личностно развитие.

Анализа на дейностите на училищните ЕПЛР показва, че в училищата и детските градини директорите и екипите все още срещат затруднения при прилагане на държавния образователен стандарт за приобщаващо образование, в частност при предоставянето на обща подкрепа за личностно развитие на деца и ученици в риск, с обучителни затруднения и с проблемно поведение. Това рефлектира и върху предоставянето на допълнителна подкрепа за тези ученици. Екипите в училищата все още нямат опит в извършването на оценка на потребностите на деца и ученици в риск, с хронични заболявания и с изявени дарби.

Благодарение на работата по програми, съфинансирани от Европейския съюз и на разработените инструментариуми за оценка на потребностите, бяха обучени екипи от специалисти в училищата и детските градини, включени в проектите, които придобиха знания и умения и увеличиха обхвата на предоставяната допълнителна подкрепа на ученици в риск и с изявени дарби.

- **Обобщена информация за броя на децата и учениците със специални образователни потребности, в риск, с изявени дарби, с хронични заболявания, на които е осигурена допълнителна подкрепа**

Вид на допълнителната подкрепа	Общ брой
за деца и ученици със СОП в училищата	564
за деца със СОП в ДГ	177
за деца и ученици в риск в училищата	411
за деца в риск в ДГ	61
за деца и ученици с хронични заболявания в училищата	22
за деца с хронични заболявания в ДГ	1
за деца и ученици с изявени дарби в училищата	152
за деца с изявени дарби в ДГ	3

Източник: Доклад – анализа за провеждането на политиката за приобщаващото образование на територията на област Сливен за учебната 2021/2022 година, предоставен от РУО

- **Обобщена информация за броя и вида на детските градини и училищата, в които е осигурена допълнителна подкрепа на деца и ученици**
 - **с със специални образователни потребности:**
община Сливен – 1 профилирана гимназия, 5 професионални гимназии, 19 основни училища, 5 средни училища, 1 начално училище, 1 спортно училище, 1 център за специална образователна подкрепа, 19 детски градини и една специална група в детска градина;

община Нова Загора – 1 професионална гимназия, 3 основни училища, 2 средни училища, 2 начални училища, 1 център за специална образователна подкрепа и 4 детски градини;

община Котел – 1 средно училище и 4 основни училища и 2 детски градини;

община Твърдица – 2 средни училища, 1 начално училище и 3 детски градини.

– **в риск:**

община Сливен – 3 средни училища, 9 основни училища, 2 професионални гимназии, 1 профилирана гимназия, 4 детски градини;

община Нова Загора – 1 средно училище, 1 основно училище 1 професионална гимназия и 2 детски градини;

община Котел – 1 средно училище и 2 основни училища;

община Твърдица – 1 средно училище.

– **с изявени дарби:**

община Сливен – 3 основни училища, 1 средно училище, 1 спортно училище, 1 училище по изкуствата и 1 детска градина;

община Нова Загора – 2 детски градини;

община Котел – 1 училище по изкуствата;

община Твърдица – 0.

– **с хронични заболявания**

община Сливен – 1 средно училище, 3 основни училища, 1 професионална гимназия, 2 профилирани гимназии и 1 детска градина;

община Нова Загора – 1 основно училище;

община Котел – 1 средно училище;

община Твърдица – 1 средно училище.

• **Обобщена информация за броя на децата в специалните групи в детските градини**

На територията на област Сливен има една специална група към Детска градина „Зорница” – гр. Сливен. През учебната 2023/2024 година в специализираната група се отглеждат и възпитават 12 деца, с възрастова граница от 3 до 7 години.

• **Обобщена информация за броя на децата и учениците в центровете за подкрепа за личностно развитие, в т.ч. центровете за специална образователна подкрепа**

- ЦПЛР – Детски комплекс – Сливен – в центъра са сформирани 76 групи за занимания по интереси с 935 деца и ученици в областите „Наука и технологии“, „Спорт“, „Изкуства“.

- ЦПЛР – Астрономическа обсерватория – Сливен – в центъра са сформирани 11 групи в областта на астрономията и географията, в които са включени 166 ученици.

- ЦПЛР – Котел – в центъра са сформирани 11 групи за занимания по интереси за предоставяне на обща подкрепа на 133 деца и ученици.

- ЦСОП „Акад. Тодор Самодумов“ – Нова Загора – в центъра се обучават 43 ученици от I до XII клас с умерена умствена изостаналост или множество увреждания. Всички ученици се обучават по индивидуален учебен план, а 18 от тях се обучават в професионални паралелки за придобиване на I СПК или част от професия. В центъра се предоставя допълнителна подкрепа от специални педагози, психолог, логопед, музикотерапевт, арттерапевт и трудотерапевт.

- ЦСОП „Д-р Власаки Шуманов“ – Сливен – в центъра се обучават 67 ученици с умерена умствена изостаналост, множество увреждания и аутизъм от I до XII клас. Всички се обучават по индивидуален учебен план, а 12 от тях – в професионални паралелки за придобиване на I СПК или за част от професия. В центъра се предоставя допълнителна подкрепа и терапевтична дейност от специални педагози, логопеди, психолози, рехабилитатор, арттерапевт.

За деца и ученици със специални образователни потребности екипите за подкрепа за личностно развитие включват учители от групата/паралелката, психолог/педагогически съветник, ресурсен учител, логопед, при необходимост рехабилитатор на слуха и говора или учител на деца със зрителни затруднения. В училищата и детските градини на територията на област Сливен се обучават общо 741 деца и ученици със специални образователни потребности, като обучението на 258 от тях се подпомага и от педагогически специалисти от Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование – област Сливен.

Броят на учениците със специални образователни потребности, обучаващи се в професионални гимназии през учебната 2023/2024 година е 49.

По данни от общинските анализи на потребностите от подкрепа за личностно развитие:

На територията на **община Сливен** децата със СОП в детските градини и училищата, в това число и професионални и профилирани гимназии, са съответно 113 деца в ДГ и 414 ученици.

Анализът на община Сливен показва, че в детските градини и училищата има деца и ученици с диагнози като детска церебрална парализа, генерализирано разстройство в развитието, лека умствена изостаналост, разстройство в развитието на училищните умения, смесено разстройство на училищните умения, разстройство в развитието на речта и езика, деца от аутистичния спектър и деца и ученици с различни видове разстройства – на речта, на развитието, психологични.

Децата и учениците, на които е извършена оценка на образователните потребности и са насочени за обучение в център за специална образователна подкрепа или специализираната група в ДГ „Зорница” в гр. Сливен са предимно с водещи диагнози умерена умствена изостаналост, генерализирано разстройство в развитието/детски аутизъм, които най-често са комбинирани с други придружаващи диагнози, както и децата са с множество увреждания.

Ресурсното подпомагане се извършва чрез назначени към училища и детски градини специалисти, както и със съдействието на РЦПППО-Сливен.

Учениците със специални образователни потребности към 15 септември 2024 год. в училищата в **община Нова Загора** са 121, а децата в детските градини са 15 и са с 2 повече от предходната 2023/ 2024 година. Процентът ученици със СОП, в зависимост от общия брой деца и ученици, постъпили в образователните институции в община Нова Загора, е 3,78 %, а в детските градини 2,04 %.

По проект „Силен старт“ в детските градини в община Нова Загора са назначени 1 психолог и 2 помощник възпитатели. За учебната 2024/2025 година от бюджета на детските градини са назначени: 1 ресурсен учител, 2 логопеди и 1 психолог. По проект „Успех за теб“ в училищата са назначени 12 образователни медиатори и 4 социални работници.

Децата и учениците със СОП в детските градини и училища в община Котел за учебната 2023/2024 г. са 52.

За образователните институции в община Котел Регионалният център за подкрепа на процеса на приобщаващо образование - Сливен осигурява ресурсни учители, като те обучават децата по график за всяко селище.

В СУ „Г. С. Раковски“ – Котел има двама ресурсни учители, които обучават учениците със СОП по индивидуални учебни програми, разработени въз основа на рамкови изисквания, определени с държавния образователен стандарт за приобщаващо образование.

Децата и учениците със СОП, които се подкрепят в училищата и детските градини в община Твърдица за учебната 2023/2024 година са съответно 33 ученици и 12 деца.

През последните 4/четири/ години стартира Национална програма „Успех за теб“ по програма „Образование“ 2021 – 2027 година, Процедура BG05SFPR001-1.001 „Обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие в училищното образование“, съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд плюс (ЕСФ+) ОСНОВНА ЦЕЛ – насърчаване и разгръщане на потенциала за личностно развитие на учениците за трайното им приобщаване в училищното образование и подобряване на образователните им резултати. Една от специфичните цели е: „Повишаване капацитета на педагогическите специалисти за осигуряване на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие, съобразно индивидуалните потребности на всеки един ученик и на непедагогическия персонал, вкл. образователни медиатори, социални работници, помощници на учителя, подкрепящи учениците от уязвими групи и техните родители“. Дейността е свързана с предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие и е насочена към насърчаване и разгръщане на потенциала за личностно развитие на ученици от начален и прогимназиален етап със специални образователни потребности, с хронични заболявания, в риск, с изявени дарби; подобряване на достъпа на посочените целеви групи до образование; осигуряване на по-доброто им приобщаване в системата на училищното образование; успешната им бъдеща социализация и личностна реализация. През 2024 година стартира проект „Силен старт“, който е съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд по проект „Образование“, 2021 – 2027г. Той допълва грижата за ранно детско развитие и надгражда добрите практики и натрупания опит от успешното изпълнение на Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“.

Чрез двата проекта се дава възможност на образователните институции да обхванат по – голям брой деца и ученици със специални образователни потребности, хронични заболявания и от уязвими групи в образователните институции, включително деца в яслена група и детските градини.

През 2023 година се сключи споразумение между Министерството на образованието и науката, Министерство на здравеопазването и Министерството на труда и социалната политика за изграждане на общ механизъм при извършване на оценка на индивидуалните потребности на децата и учениците със специални образователни потребности и хронични заболявания, прилагайки Международната класификация за функционирането, увреждането и здравето. Това даде възможност и да се въведе единна система в страната за оценяване на техните потребности. Извърши се актуализация на Ранната скринингова оценка и насоките за стимулиране на развитието на 3 годишните деца. Същевременно се провеждат ежегодно обучения за прилагане на допълнителни и алтернативни форми на комуникация, в това число и прилагане на високотехнологични средства.

Това доведе до увеличаване на броя на педагогическите специалисти от училищата и детските градини, които се включват в обучения за надграждане на техния педагогически капацитет в сферата на приобщаващото образование, увеличаване на броя на медиаторите, на помощник на учителите, на възможностите на образователните

институции да прилагат различни форми на подкрепа, различни технологии, използвайки специфични методи на въздействие.

От общо 68 училища на територията на областта, в 53 от тях се предоставя допълнителна подкрепа за личностно развитие по чл. 187, ал.3, т.2-5 от ЗПУО, т.е. рехабилитация на когнитивните нарушения, рехабилитация на комуникативните нарушения, рехабилитация на сензорни увреждания, ресурсно подпомагане. От тях в 28 училища допълнителната подкрепа за личностно развитие на деца и ученици със специални образователни потребности се организира от екипи за подкрепа за личностно развитие, в това число ресурсни учители, логопеди и психолози, назначени на щат в самото училище. В 25 училища допълнителната подкрепа за личностно развитие за деца и ученици със специални образователни потребности се осъществява от РЦПППО. В 6 училища определени групи от деца и ученици се подкрепят от училището и от РЦПППО.

По отношение на детските градини, от общо 59 детски градини на територията на област Сливен, в 28 от тях се осъществява ресурсно подпомагане. В 20 детски градини от областта ресурсното подпомагане се осъществява от РЦПППО – Сливен, а в останалите - от педагогически специалисти, назначени на щат в детската градина.

За деца и ученици в риск – екипите за подкрепа за личностно развитие включват учители от групата/паралелката, психолог/педагогически съветник, социален работник от ОЗД/ДСП или социална услуга /ако е отворен случай/. В област Сливен са създадени и функционират, във всички училища и в по-голяма част от детските градини, Координационни съвети в изпълнение на Механизма за противодействие на училищния тормоз между децата и учениците в училището. В институциите, в които има назначени психолози/педагогически съветници – това са специалистите, които са водещи при работата с деца и ученици в риск. В по-голяма част от случаите се предоставя обща подкрепа под формата на психологически консултации. При осъществяване на проверки във връзка с инциденти, жалби или дейността на училищните координационни съвети е установена тенденция допълнителна подкрепа на деца в риск да се предоставя само в изключителни случаи, когато общата подкрепа не е дала резултат за доста продължителен период.

По информация от Доклад – анализа за провеждането на политиката за приобщаващото образование на територията на област Сливен за учебната 2023/2024 година, предоставен от РУО, децата и учениците в риск, на които е осигурена допълнителна подкрепа са 411 в училищата и 61 деца в риск в детските градини.

По данни от общинските анализи на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата и учениците:

Броят на децата в риск в училищата на територията на **община Сливен** е 1113.

В училищата в община **Нова Загора** учениците в риск са 484.

Картината на децата в риск за **община Нова Загора** се допълва и от следните статистически данни:

- Брой деца с трайно отсъстващи родители – 190
- Брой деца с периодично отсъстващи родители – 331
- Брой деца, за които се грижи само един родител – 299
- Брой деца, за които се грижат баба и дядо – 271
- Брой деца, за които се грижат роднини – 19

По възрастов принцип се обособяват, както следва:

- от 8 до 13 години – 743
- от 14 до 18 години – 367

Броят на учениците в риск в училищата в **община Котел** е 228, като почти 90% от тях са от село Градец. Най-висок е техният брой и през последните четири учебни

години и тенденцията е в посока увеличаване. Причините за тази тенденция са различни, като честа миграция на родителите към други населени места и оставяне на децата/учениците при баба и дядо или роднини. Много често, цели семейства заедно с децата заминават и работят в други населени места, като често за някои родители образованието и реализацията не са приоритет.

Отдел „Закрила на детето“ към Дирекция „Социално подпомагане“ – Котел също работи по случаи на деца в риск. В рамките на три години / 2022 г. – 2024 г./ е работено по 255 случая на деца в риск, като за:

- 2021 г. – по 94 случая;
- 2022 г. – по 108 случая;
- 2023 г. – по 53 случая.

Към месец септември 2024 г. Отдел „Закрила на детето“ към Дирекция „Социално подпомагане“ – гр. Котел е работил по 40 случая.

Случаите по които е работено от ОЗД Котел са разнообразни и се отнасят до средните рискови групи:

- Случаи са с непълнолетни майки и родените от тях деца.
- Случаи с деца в риск от изоставяне и настаняване в институции.
- Случаи с деца в риск от отпадане в училище;
- Случаи за насилие спрямо деца.
- Случаи с деца живеещи при лоши условия и в рискова семейна среда;
- Случаи с деца реинтегрирани в биологичните семейства, които са били настанени в приемни семейства временно, както и по един случай на реинтеграция на дете настанено при роднини, което няма изградена връзка с майка си и не желае да контактува с нея. По случая детето и близките няколко пъти са насочвани да ползват социални услуги към Центъра за работа с деца на улицата – Котел, ЦОП – Сливен и ЦСРИ – Сливен, но без резултат;
- Работи се и по случаи с три деца настанени към момента в професионални приемни семейства на територията на община Котел, както и по случаи с деца настанени в семейства на роднини или близки.

Според анализа на Община Твърдица през периода 2022-2024 г. в отдел „Закрила на детето“, Дирекция „Социално подпомагане“ Твърдица, са постъпили 428 сигнала за деца в риск на територията на общината. За 177 деца е отворена работа по случай, за 273 са предприети мерки. За деца от община Твърдица в риск от отпадане от училище през 2022 г. са постъпили 5 уведомителни писма от учебни заведения.

Превенцията на насилието и преодоляването на проблемното поведение на учениците се осъществява от Местните комисии за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни (МКБППМН). Училищата и детските градини, дирекция „Социално подпомагане“, МВР и общините работят заедно и по действащия механизъм за обхват и задържане на децата и учениците в образователната система.

При работата с деца в риск и техните семейства важно значение имат социалните услуги и най-вече услугите в общността за деца и семейства.

На територията на областта допълнителна подкрепа на **деца с хронични заболявания се предоставя на 22** ученици с хронични заболявания в училищата и на 1 дете в детска градина.

По данни от Доклад – анализа за провеждането на политиката за приобщаващото образование на територията на област Сливен за учебната 2023/2024 година, на 155 деца

и **ученици с изявени дарби** се предоставя допълнителна подкрепа, три от тях са в детска градина.

По информация от общинските анализи на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата и учениците:

Броят на учениците с изявени дарби в училищата в **община Сливен** е 158, а в детските градини те са 7.

Насърчаването на творческите заложби и потребности на деца с изявени дарби на територията на община Сливен е на основание Наредбата за условията и реда за осъществяване на закрила на деца с изявени дарби, като акт на Министерски съвет и Наредбата за условията и реда за отпускане на стипендии и финансово стимулиране на деца и младежи с изявени дарби от Община Сливен, като акт на Общински съвет - Сливен.

Със Заповед на кмета на Община Сливен е определена експертно - консултативна комисия за приемане и разглеждане на постъпилите в общината документи за финансово подпомагане на деца, съгласно Наредбата за условията и реда за осъществяване на закрила на деца с изявени дарби (НУРОЗДИД).

Всяка година Министерски съвет приема с решение Програма на мерките за закрила на деца с изявени дарби, която включва националните и международните конкурси, олимпиади и състезания, за които се прилагат мерките за закрила на деца с изявени дарби по наредбата чрез еднократно финансово подпомагане и стипендии.

С Решение на Общински съвет – Сливен за мандат от четири години се избира комисия по стипендиите, която оценява и извършва подбор на постъпилите искания за отпускане на стипендии или финансово стимулиране по Наредбата за условията и реда за отпускане на стипендии и финансово стимулиране на деца и младежи с изявени дарби от Община Сливен.

В **община Нова Загора** работата с талантиливите и даровити деца в свободното им време в областта на науката, изкуството и спорта се осъществява в клубовете и школите в училища, спортни клубове, читалища. Общинската програма за закрила на децата с изявени дарби подкрепя и подпомага изяви на даровитите деца с еднократно финансово стимулиране, като средствата са осигурени от общинския бюджет.

Броят на децата от общината, участвали в състезания и олимпиади е 853, броят на класираните на национално ниво е 29.

Информацията за спортните състезатели до 18 г. възраст в община Нова Загора отчита 44 състезатели в общината, като класирани на национални състезания са 24.

Според анализа на **Община Котел**, деца с изявени дарби има в НУФИ „Филип Кутев“ – град Котел, където се обучават деца с музикални и танцови интереси. В останалите училища, има деца спечелили различни конкурси.

В **община Твърдица** работата с талантиливите и даровити деца в свободното им време в областта на науката, изкуството и спорта се осъществява в клубовете, кръжоците и школите в училищата, спортните клубове и читалищата.

Община Твърдица подкрепя и насърчава творческите заложби на деца с изявени дарби в областите природни науки, литература, изкуството и спорта, като ежегодно на 24 май биват връчвани награди на най-добре представилите се ученици на национални конкурси, олимпиади, спортни първенства и турнири. Общината ежегодно организира културни и спортни събития, в които се извяват и учениците.

3.2.1. Психосоциална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна рехабилитация, рехабилитация на комуникативните нарушения и при физически увреждания.

Психо-социалната рехабилитация се предоставя на отделно дете или ученик въз основа на оценката на индивидуалните му потребности. Водещ на случая на детето или ученика при предоставяне на психо-социалната рехабилитация в детската градина, училището или в центъра за подкрепа за личностно развитие е психологът или педагогическият съветник, когато е с квалификация по психология. За всяко дете или ученик се сформира екип за подкрепа за личностно развитие с участието на учителите, родителите, а в определени случаи може да се включи и ресурсен учител, медицинско лице, социален педагог или социален работник.

➤ В училищата на място се провежда индивидуална и групова работа с проблемни ученици, ученици в риск и цели класове. На учениците и родителите е даден достъп до квалифицирана психолого-педагогическа помощ и подкрепа;

➤ В училищата, в които има назначени педагогически съветници и психолози, и в детските градини, се изготвят редица информационни кампании, които се предоставят на вниманието на родителите и други заинтересовани лица, с цел информиране, превенция и намаляване на случаите на агресия и насилие;

➤ Има изградени действащи системи и механизми за психолого-педагогическа подкрепа, реализирана от екипите за подкрепа за личностно развитие, в партньорство с ръководствата на образователните институции, в частност-представители на-центрове за подкрепа за личностно развитие, общински и държавни институции, Регионалното управление на образованието .

➤ Във всички училища в област Сливен има създаден училищен Координационен съвет и два пъти годишно, съгласно изискванията на механизма, се извършва анкетиране, с цел оценка нивото на тормоз и насилие;

➤ Училищните психолози осъществяват индивидуална и групова работа с децата и учениците, свързана с преодоляване на емоционални, поведенчески и обучителни дефицити.

➤ В часовете на класа се разглеждат теми, свързани с това, как да се справят учениците с чувството за тревожност, стреса, гнева и агресията, и как да ги преодоляват. Проучват се проблемите на учениците, живеещи в неблагоприятна семейна среда.

3.2.2.Предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за учениците със сензорни увреждания

В училищата на територията на област Сливен не се осъществява обучение по специалните учебни предмети за ученици със сензорни увреждания. В областта няма специални училища за деца и ученици с нарушение на слуха или с нарушение на зрението.

3.2.3.Ресурсно подпомагане

Община	Брой ученици			Брой училища			Брой детски градини			Брой деца		
	2021/ 2022	2022/ 2023	2023/ 2024	2021/ 2022	2022/ 2023	2023/ 2024	2021/ 2022	2022/ 2023	2023/ 2024	2021/ 2022	2022/ 2023	2023/ 2024
Сливен	119	351	405	20	30	34	10	13	17	50	108	136
Котел	15	40	42	5	6	5	1	2	3	6	6	8
Твърдица	5	31	31	2	3	3	3	3	3	8	13	13
Нова Загора	0	80	81	7	8	9	0	4	6	0	14	14
Общо	139	502	559	34	47	51	14	22	29	64	141	171

Източник: РЦПППО – област Сливен

Ресурсното подпомагане в образователните институции, в това число и в центровете за подкрепа за личностно развитие се осъществява на база нормативни документи, които ежегодно се актуализират. През последните четири години се наблюдава значително нарастване на броя на децата и учениците със специални образователни потребности. Все по – често се срещат деца и ученици с нарушение в езиково- говорното развитие, с емоционално – поведенчески проблеми, провокирани или от редица заболявания, или от нарушения във функционалното им развитие, с разстройство от аутистичния спектър. Нараства и броя на деца и ученици със специфични нарушения в обучението. В тази връзка все повече родители търсят подкрепата на педагогическите специалисти, работещи в сферата на приобщаващото образование. Нараства и броят на учениците, които завършват с удостоверение за завършен седми клас и желаят образованието им да продължи в професионални гимназии.

В детските градини и училища в област Сливен, които имат ученици със специални образователни потребности, се работи в кабинети, по-голямата част от които са самостоятелни и оборудвани за целите на ресурсно подпомагане, в друга част ресурсните учители съвместяват дейността си с психолог, логопед в свободни за деня класни стаи. Причина за този начин на подкрепа е недостатъчно налична материална база.

Допълнителната подкрепа за личностно развитие по чл. 187, ал. 3, т.2-5 от Закона за предучилищното и училищно образование се осъществява от екипи за подкрепа за личностно развитие и План за подкрепа за всяко едно дете или ученик.

По отношение прилагане на държавната политика за приобщаващо образование се отчитат успехи в областта, а именно:

- Наблюдава се тенденция училищата и детските градини в област Сливен да организират самостоятелно ДПЛР.

- Създава се добра устойчивост в **координацията на дейностите във връзка с оценката** на индивидуалните потребности на децата и учениците с индикации за специални образователни потребности за предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие между екипите в училищата, детските градини и РЦПППО.

- Във всички училища и детски градини, които осъществяват ресурсно подпомагане, са изготвени планове за подкрепа за всяко едно дете или ученик, целите и задачи на който се изпълняват от екипи за подкрепа за личностно развитие.

- Развиват се разнообразни форми на сътрудничество с институции, с физически и юридически лица с нестопанска цел за подпомагане процеса на приобщаване на децата и учениците;

- Организират се и се провеждат регионални инициативи по въпросите на приобщаващото образование.

- Осъществява се методическа и квалификационна подкрепа във всички училища и детски градини по отношение прилагане на държавната политика за приобщаващо образование на деца и ученици със специални образователни потребности.

- Провежда се консултативна дейност на родители, учители и ученици със специални образователни потребности за продължаване на образованието им след завършен седми клас с удостоверение за завършен клас.

- Организират се информационни кампании за повишаване на информираността на обществото относно приобщаващото образование и допълнителната подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

- Провеждат се обучения на помощник на учителя от РЦПППО – област Сливен

➤ Повиши се нивото на квалификационната дейност чрез сертифицирани обучения на членовете на РЕ, съгласно Наредбата за приобщаващо образование и обучения с и без присъждане на кредити, част от които са в правомощията на РЦПППО.

➤ РЦПППО участва и в проект „Глас за всяко дете“, съвместно с други регионални центрове за подкрепа на процеса на приобщаващо образование, Уницеф за България и фондация „Асист“. Целите на този проект са насочени към надграждане на възможностите за прилагане на високотехнологични средства и методики при децата и учениците с нарушение на езиково-говорното развитие и нарушение на комуникацията.

➤ Нараства необходимостта от специалисти – ресурсни учители, логопеди и психолози, слухово- речеви рехабилитатори и педагози на деца и ученици с нарушено зрение. особено в малките населени места и тези в планинските райони.

➤ Необходимо е продължаване и задълбочаване на дейностите за изграждане на връзката с родителите и поддържане на тяхното постоянно участие като основен партньор на училищата и детските градини.

3.3 Организационни, координиращи и методически дейности за осъществяване на въвеждаща и периодична квалификация на педагогическите специалисти за работа с деца и ученици със специални образователни потребности и за представяне на добри практики на приобщаващо образование

- На 18.10.2023 г. с 55 педагогически специалисти е проведена работна среща с ресурсни учители, логопеди, слухово-речеви рехабилитатори и педагози на деца със зрителни затруднения във връзка с предоставянето на допълнителна подкрепа на деца и ученици със специални образователни потребности;

– на 10.04.2024 г. с 23 директори на основни и средни училища е проведена работна среща за координация и методическа подкрепа по дейностите за приемане на ученици със специални образователни потребности в VII клас, на които предстои да бъде издадено удостоверение за завършен клас, с директори на училища, в които се обучават такива ученици. В срещата участваха членове на РЕПЛР към РЦПППО – Сливен;

– на 10.04.2024 г. старши експерта по приобщаващо образование, съвместно със старши експерта по професионално образование и обучение проведеха работна среща с 9 директори и педагогически специалисти от професионални гимназии, с цел координация и методическа подкрепа по дейностите за приемане на ученици със специални образователни потребности в VII клас, на които предстои да бъде издадено удостоверение за завършен клас. В срещата участваха членове на РЕПЛР към РЦПППО – Сливен;

– на 09.05.2024 г. е проведен инструктаж на специалистите, определени за консултанти при провеждане на ДЗИ за зрелостници със СОП;

– на 22.05.2024 г. е проведен инструктаж на специалистите, определени за консултанти при провеждане на НВО за ученици със СОП в IV клас;

– на 28.05.2024 г. и на 29.05.2024 г. са проведени две работни срещи с директори на детски градини от област Сливен с цел координация и посредничество при взаимодействието между детските градини, РЦПППО – Сливен и РУО – Сливен. Представителите на детските градини споделиха своите затруднения при прилагане на нормативната уредба при предоставяне на допълнителна подкрепа на деца и ученици със специални образователни потребности, и конкретно при извършване на оценка на потребностите на децата. Работните срещи, проведени с цел координиране на действията са отразени от участниците в тях като изключително полезни при уеднаквяване на действията и изискванията между РУО – Сливен, РЕПЛР и директорите на детски градини;

– на 07.06.2024 г. е проведен инструктаж на специалистите, определени за консултанти при провеждане на НВО за ученици със СОП в VII и в X клас.

- на 13.03.2024 г. в ДГ „Щастливо детство“ – гр. Твърдица е проведено открито занятие на тема: „Провеждане на открито занятие с деца или ученици със специални образователни потребности, на които се предоставя допълнителна подкрепа за личностно развитие от ресурсен учител от РЦПППО – Сливен“.

3.4. Подкрепа за личностно развитие, осъществявана в Центровете за подкрепа за личностното развитие, Центрове за специална образователна подкрепа, социални услуги, други организации

На територията на област Сливен осъществяват дейност 2 центъра за подкрепа за личностното развитие на децата и учениците – в гр. Сливен и гр. Котел. В другите две общини на областта не са създадени такива центрове. Центровете за специална образователна подкрепа също са два. На територията на общините Сливен, Нова Загора и Котел функционират социални услуги в подкрепа на деца и семейства.

3.4.1. Център за подкрепа за личностно развитие – Детски комплекс гр. Сливен

Център за подкрепа за личностното развитие - Детски комплекс Сливен организира дейности, подкрепящи обучението и възпитанието на децата и учениците от община Сливен, както и развитието на техните интереси и способности. С Решение № 394 от 31.08.2016 г. на Общински съвет - Сливен се регламентира дейността му по смисъла на чл. 49, ал.1, т.1 от ЗПУО, а именно за развитие на интересите, способностите, компетентностите и изявата на децата в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта на общинско, областно, национално и международно ниво.

Подкрепата включва занимания по интереси и се предоставя чрез:

- организиране на образователна, творческа, спортна дейност за деца и ученици на общинско, областно, национално и международно равнище, включително и през ваканциите;
- участие в общински, областни, национални и международни проекти, програми и форуми в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта;
- индивидуална работа с децата и учениците с изявени дарби;
- съгласуване на формите за педагогическо въздействие с потребностите на децата и учениците и съхраняване на българската национална култура и традиции.
- Кариерно консултиране на ученици от I до XII клас от Област Сливен.

Наред със задължителния учебно-възпитателен процес, обвързан със задължителната преподавателска норма на учителите и учебните програми, ЦПЛР-ДК е домакин на национални и организатор на много общински конкурси. Художественотворческите състави присъстват в културния афиш на Сливен, национални и международни конкурси, фестивали и състезания.

През последните учебни години броят на децата и учениците включени в групи е както следва:

- 2019/ 2020: 576 деца и ученици в 58 групи
- 2020/ 2021: 685 деца и ученици в 60 групи
- 2021/ 2022: 600 деца и ученици в 57 групи
- 2022/ 2023: 788 деца и ученици в 65 групи
- 2023/ 2024: 1018 деца и ученици в 76 групи

През учебната 2023/ 2024 година в центъра работят 17 педагога, 9 непедагогически персонал.

3.4.2. Център за подкрепа за личностното развитие – Астрономическа обсерватория гр. Сливен /ЦПЛР – АО/

Център за подкрепа за личностното развитие – Астрономическа обсерватория гр. Сливен е създаден с решение № 997/19.05.2022 г. на Общински съвет Сливен и Заповед № РД 15-1300/29.07.2022 г.

ЦПЛР – АО, Сливен подпомага интелектуалното, емоционалното развитие на учениците в съответствие с техните възраст, потребности, способности и интереси. Подкрепя приобщаването, обучението и възпитанието на децата и учениците, както и дейности за развитие на техните интереси и способности.

Подкрепата включва занимания по интереси и се предоставя чрез:

- организиране на образователна, за деца и ученици на общинско, областно, национално, включително и през ваканциите;
- участие в общински, областни, национални проекти, програми и форуми в областта на физиката и астрономията;
- индивидуална работа с децата и учениците с изявени дарби в областта на астрономията, физиката и космическите изследвания ;
- съгласуване на формите за педагогическо въздействие с потребностите на децата и учениците.

Финансирането на ЦПЛР-АО се извършва със средства от държавния бюджет – Министерство на образованието и науката чрез бюджета на община Сливен.

През последните учебни години броят на децата и учениците включени в групи е както следва:

- 2022/ 2023: брой ученици – 158 ученици в 10 групи
- 2023/ 2024: брой ученици – 167 ученици в 11 групи

През учебната 2023/2024 година в центъра работят 2 педагога и 0,25 непедagogически персонал.

3.4.3. Център за подкрепа на личностното развитие – гр. Котел

Центърът за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в гр. Котел е обслужващо звено в структурата на община Котел в сферата на средното образование като извънучилищно педагогическо учреждение, занимаващо се с осмисляне свободното време на децата и учениците.

Центърът няма собствена материално – техническа база, като звено от структурата на община Котел и ползва кабинети в сградите на СУ „Г. С. Раковски“ – гр. Котел, НУФИ „Филип Кутев“ – гр. Котел и зала в „Младежки дом“ – гр. Котел.

Центърът за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в гр. Котел осъществява държавните политика за осигуряване и предоставяне на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците чрез:

- ✓ организиране на дейности за развитие на индивидуалните им способности и дарования в областта на науките, технологиите, изкуствата, спорта, придобиването на умения за лидерство и други;
- ✓ кариерно ориентиране и консултиране;
- ✓ изгражда култура в организацията и самоорганизацията на децата и учениците;
- ✓ осигурява изграждането на позитивен организационен и психологически климат между всички участници в процеса на предоставянето на подкрепата за личностно развитие;
- ✓ основава дейността си на принципа на позитивната дисциплина и на превенцията на обучителните трудности и ранното оценяване на риска от тях;

✓ ЦРЛР – Котел дава свободен избор за участие в кръжоци на всяко дете/ученик. Бюджетът на ЦПЛР – Котел е осигурен от държавна субсидия. Второстепенен разпоредител с финансови средства за обезпечаване на дейностите е Дирекция „СХД“ към Община Котел. Центърът няма участие в програми за финансиране, не получава дарения и не разполага с обекти за отдаване под наем.

Забелязва се тенденция на засилен интерес от страна на деца/ученици и родители към Центъра за личностно развитие на децата и учениците в гр. Котел, като и през учебната 2023 – 2024 година центърът има 11 групи със 133 деца. За първа година ЦПЛР – Котел ще разкрие кръжок по Екология с профил „Екология и опазване на околната среда“ в с. Ябланово, община Котел, което отговаря на Стратегията на Центъра да открива кръжоци в малките населени места на общината.

Центърът за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците, работи съвместно с Народно читалище „Съгласие – Напредък 1870“ – гр. Котел и СУ „Г. С. Раковски“ – град Котел.

3.4.4. Център за специална образователна подкрепа „Д-р Власаки Шуманов” гр. Сливен

Специфика на образователно-възпитателния процес при работа с ученици с различни диагнози е максималното прилагане на индивидуален подход към всяко дете, съобразен с неговите потенциални способности и потребности. Всички ученици се обучават по индивидуален учебен план и по индивидуални учебни програми, съставени от екипите за подпомагане на обучението и възпитанието на ученици със специални образователни потребности в центъра.

Възможностите на психомоторната и сензомоторната зала, кабинетите по арттерапия, социални умения и кинезитерapia обезпечават реализирането на комплексния подход при работата по индивидуалните образователни програми на всеки ученик. Екипът от специалисти /специални педагози, психолог, логопед, арттерапевт, кинезитерапевт/ осигурява необходимата за всеки ученик подкрепа, като в специално изградена мултифункционална зала психологът прилага пясъчна терапия в работата си с хиперактивните деца и децата от аутистичния спектър.

В Центъра за специална образователна подкрепа „Д-р Власаки Шуманов” гр. Сливен се обучават ученици с умерена и тежка степен на интелектуален недостатъчност и с множество увреждания чрез придобиване на ключови компетентности за независим живот.

За учебната 2023/2024г броят на групите е 15, посещавани от 77 ученика.

В центъра работят 19 педагога, 8 – непедagogически персонал.

ЦСОП има изградена достъпна архитектурна среда.

3.4.5. Център за специална образователна подкрепа „Академик Тодор Самодумов” гр. Нова Загора

Със Заповед № РД–14–247/ 20.07.2017 година на министъра на образованието и науката Помощно училище – интернат „Академик Тодор Самодумов” е преобразувано в Център за специална образователна подкрепа „Акад. Тодор Самодумов“ – гр. Нова Загора /ЦСОП/. В него през 2023/2024 учебна година се обучават 45 ученици, от които голям процент са с множествени и тежки увреждания, и обучението им в общообразователните училища е неприложимо.

Извършваните дейности са свързани с:

- Диагностична, рехабилитационна, корекционна и терапевтична работа с деца и ученици, за които оценката на регионален център за подкрепа на процеса на

приобщаващото образование е установила, че съобразно образователните им потребности може да се обучават в център за специална образователна подкрепа;

- педагогическа и терапевтична работа,
- прилагане на програми за подкрепа и обучение за семействата на децата и учениците;

- обучение на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст и професионално обучение за придобиване на първа степен на професионална квалификация и/или за придобиване на квалификация по част от професия.

ЦСОП – Нова Загора извършва и дейности на ученическо общежитие, с налична материална база в съответствие с държавния образователен стандарт за физическа среда и информационно и библиотечно обслужване. ЦСОП – Нова Загора организира транспорт и хранене на децата и учениците за подпомагане на достъпа до образование и на подкрепа за личностно развитие. Осигурена е мултисензорна функционално - структурирана среда, педагогическа и терапевтична работа, работа с деца и ученици по конкретни случаи, психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, рехабилитация на комуникативните нарушения и при физически увреждания; осигурена е достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, дидактически материали, методики и специалисти; предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за учениците с умствени увреждания. Провежда се вътрешна и външна квалификационна дейност и участие на учителите- специалисти за адаптиране и модифициране на учебната програма и различни технологии за обучение и развитие.

Персоналът на центъра включва: директор, 3 старши учители, 2 учители, 1 учител по професионално обучение, 2 старши възпитатели в общежитие, психолог, логопед, рехабилитатор, главен счетоводител, чистач, касиер-домакин, готвач.

Провежда се вътрешна и външна квалификационна дейност и участие на учителите - специалисти за адаптиране и модифициране на учебната програма и различни технологии за обучение и развитие.

Учебно – техническа и материална база на центъра е много добре поддържана и е в много добро състояние. Представлява комплекс от пет сгради - училище, общежитие, физкултурен салон, столова с работилници и битова сграда.

Учебната сграда е на три етажа и включва класни стаи, два кабинета по професионална подготовка по шивачество и готварство, стая за архив и учебни пособия, канцеларии, кабинет за кинезитерапия и сензомоторна гимнастика, складови помещения, стаи за отдих, библиотека, логопедичен кабинет, лекарски кабинет и хранилище, учителска стая, интерактивен кабинет, спални помещения, две стаи за арттерапия, компютърен кабинет на психолога, зала за сензорни игри и упражнения, стая на възпитатели. Кабинетите за професионална подготовка са добре оборудвани.

Осигурено е WI-FI с покритие 20 метра периметър извън сградата. Изградено е видеонаблюдение в учебната сграда.

Общежитието към училището е на четири етажа и включва 9 стаи, 54 спални помещения, санитарен възел, изолационна и телевизионна стая на всеки етаж.

Центърът разполага с три работилници по дървообработване и тапицерство с машинни отделения, оборудвани с машини и складово помещение.

В двора на училището има изградена детска площадка с различни игрови съоръжения, игрища по волейбол, баскетбол, народна топка, хандбал и футбол, трап за скачане и пътека за бягане на къси разстояния.

Налични и работещи са необходимите учебно-технически средства.

ЦСОП – Нова Загора е юридическо лице, второстепенен разпоредител с бюджет към община Нова Загора. Финансирането е по единен разходен стандарт за ученик с финансиране от общинския бюджет. Чрез участия в програми и изпълнение на проекти е оборудван нов компютърен кабинет с обновена компютърна техника, изградена е стая

за арттерапия, сформирани са два клуба по интереси: “Ограмотяване плюс“ и „Аз се уча да работя с интернет“.

Центърът реализира допълнителни приходи от готова продукция на учебното производство и продажба на стъклен амбалаж.

Неговият екип осъществява партньорство с родителите, с неправителствени организации, читалища, спортни клубове, с институциите, имащи отношение към приобщаващото образование на деца и ученици със СОП.

3.4.6. Целодневна група за деца с множествени увреждания

Към детска градина „Зорница“ в гр. Сливен е обособена целодневна група за деца с множествени увреждания, в която работят специални педагози и медицинско лице. Тази група е единствена за област Сливен, а съгласно Държавния образователен стандарт за приобщаващо образование допустимия максимален брой деца е 6.

През учебната 2018/ 2019 година групата се посещава от 8 деца, през учебната 2019/ 2020 година от 6, за учебната 2020/2021 година - 9. През учебната 2021/ 2022 година групата се посещава от 11 деца на възраст 4 – 7 години, през учебната 2022/ 2023 година е 11, през учебната 2023/2024 година групата са посещава от 12 деца.

3.4.7. Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование – област Сливен /РЦПППО – област Сливен/

Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование - област Сливен е държавно специализирано обслужващо звено към Министерство на образованието и науката с основна задача да осигурява изпълнението на държавната политика за приобщаващо образование, равен достъп и архитектурно достъпна среда, методическа подкрепа и квалификация на деца и ученици със специални образователни потребности. РЦПППО-Сливен е институция с водеща роля в подпомагане образователната и професионална подготовка и пълноценното социализиране на децата и учениците със СОП.

Информация за дейността на различните специалисти, включени в екипа на Регионален център за подкрепа на приобщаващото образование – област Сливен:

Ресурсен учител:

- Включване на детето в училищния живот на класа/групата;
- Подпомагане на обучението: индивидуално или в рамките на класа;
- Изготвяне на индивидуални образователни програми;
- Провеждане на консултации с родители и учители;
- Откриване и развиване на потенциала на детето.

Психолог:

- Консултации;
- Съдействие на детето за адаптация към училищната среда;
- Откриване на причините за обучителните затруднения;
- Препоръки за работа;
- Изготвяне на индивидуална психологична карта за работа, според способностите на детето;
- Проследяване развитието на детето.

Логопед:

- Индивидуален подход към всяко дете;
- Проследяване и консултиране по отношение на говорното и езиковото развитие на детето;
- Индивидуални препоръки към родители и учители;
- Изготвяне на програма за езиково-говорното и цялостното развитие на всяко дете;

- Използване на специални материали.

Педагог зрително затруднени /работи с деца и ученици със зрителни затруднения/:

- консултативна дейност с родителите, децата и учениците;
- диагностика на зрителните нарушения на децата и учениците.

През учебната 2023/2024 година в РЦППО работят 22 ресурсни учители, 4 психолози, 3 логопеда, 1 педагог зрително затруднение, които подпомагат приобщаването на деца и ученици, както следва: За учебната 2023/ 2024г. – от общо 171 деца в детските градини в областта 96 са с подкрепа от педагогически специалисти от РЦПППО – Сливен. В училищата, в това число и професионалните гимназии, в края на учебната 2023 – 2024 г. от общо 559 ученици със СОП, 162 се подкрепят от педагогически специалисти от РЦПППО – Сливен.

Регионалният екип за подкрепа за личностното развитие на деца и ученици със специални образователни потребности е извършил общо 324 оценки, отложил е задължителното обучение в първи клас на 9 деца, насочил е в професионални гимназии за продължаване на обучението на 31 ученици, които са завършили 7 клас с удостоверение за завършен клас

3.4.8. Социални услуги в подкрепа на децата и семействата

При работата с деца в риск и техните семейства важно значение имат социалните услуги и най-вече услугите в общността за деца и семейства. На територията на област Сливен все още няма достатъчно развит набор от услуги по превенция, които да оказват подкрепа на родители и деца, с акцент в ранна детска възраст, които да подпомагат отглеждането и възпитанието на децата, като същевременно създават реални възможности за подкрепа и на семейството.

Недостатъчно развити са услуги, насочени към групи деца - застрашени от отпадане от училище; деца с проблемно поведение или в конфликт със закона, деца жертва на насилие и др. Наличните социални услуги за деца с увреждания са с недостатъчен капацитет и са развити предимно в областния център. Недостатъчно обхванати остават децата с увреждания в останалите населени места и другите общини в областта. Недостатъчно развити са услугите за деца базирани в компактни етнически общности. Социални услуги за деца не са развити в Община Твърдица.

В подкрепа на децата и семействата, в област Сливен функционират не малко социални услуги в общността и от резидентен тип:

➤ **Център за комплексно обслужване на деца с увреждания и хронични заболявания — гр. Сливен, към Министерство на здравеопазването**

Дейността на центъра е насочена към работа с деца с дефицит в развитието, увреждания и хронични заболявания. Предоставят се медицински и комплексни услуги, които да удовлетворят индивидуалните потребности на детето от съхраняване на здравето, от стимулиране на емоционалното и познавателното развитие, както и да му осигурят социално благополучие.

В Центъра се провежда ранна диагностика, диагностика, лечение и медицинска и психосоциална рехабилитация.

Центърът осъществява и подкрепа на семействата на такива деца, като обучава родителите им за поемане на грижата в семейна среда.

➤ **Четири Центъра за обществена подкрепа /ЦОП/ – 2 в гр. Сливен, 1 в гр. Нова Загора, и 1 в гр. Твърдица, чиито услуги са предназначени за деца и семейства с цел предотвратяване изоставянето и настаняването в институция, превенция отпадането от училище, деинституционализация и реинтеграция на деца, консултиране и подкрепа на семейства, обучение и подкрепа на кандидати за приемни родители и осиновители,**

консултиране и подкрепа на деца с поведенчески проблеми и прояви, ресурсно подпомагане на деца с увреждания и др. Подкрепата се оказва от социални работници, психолози, педагози, логопед, работещи в центровете.

➤ **Два центъра за работа с деца на улицата** – в гр. Сливен и гр. Котел. Извършват услуги, свързани с превенция на попадането на деца на улицата, отпадане от училище, поведение в конфликт със закона, социална интеграция на деца, семейно консултиране и подкрепа, медицински и санитарно-хигиенни услуги, ограмотяване на децата, обучение в родителски умения.

Към Центъра за работа с деца на улицата в гр. Котел функционира образователна услуга за деца на 2-4 г. възраст, които не са обхванати в детска градина от уязвими и маргинализирани семейства. Основна цел на дейността е превенция на незаписването и ранното отпадане от училище, повишаване на тяхната готовност за включване в задължителна предучилищна подготовка.

➤ **Два Дневни центъра за деца с увреждания** - в гр. Сливен и с. Асеновец, община Нова Загора, които предоставят дневна грижа, консултиране, рехабилитация, логопедична помощ, информиране и обучение, изнесено обучение от ЦСОП, специализирани медицински грижи за деца с увреждания от общността. Капацитетът на дневния център в Сливен е 30 места, като потребителите са предимно с интелектуални затруднения, със сензорни увреждания, с двигателни увреждания, с епилепсия, аутизъм, синдром на Даун, множествени увреждания и др. Капацитетът на Дневния център в с. Асеновец е 18 деца - с интелектуален дефицит, сензорни и двигателни нарушения, детска церебрална парализа, множествени увреждания, аутизъм, синдром на Даун и др.

➤ **Пет Центъра за настаняване от семеен тип /ЦНСТ/** – 3 за деца/младежи с увреждания и 2 за деца/младежи без увреждания, находящи се в: гр. Сливен - 4 центъра и гр. Котел - 1 център. ЦНСТ предоставя резидентна грижа за деца/младежи, изведени от специализирани институции.

В гр. Сливен се намират 4 от центровете за настаняване от семеен тип – два са за деца/младежи с увреждания и два за деца/младежи без увреждания.

➤ **Общностен център за деца и семейства в гр. Сливен** предоставя интегрирани услуги за ранно детско развитие за деца от 0 до 18 години и техните семейства: - „Здравна профилактика и превенция, информираност за здравето обслужване на гражданите и достъпа до здравни грижи.” - „Програми за превенция в най-уязвимите и маргинализирано общности – програми за превенция на ранните бракове и раждания и семейно планиране, подготовка за включване в образователната система и други според идентифицираните нужди.” - „Услуги за ранно детско развитие-Формиране на родителски умения- Семейно консултиране и подкрепа, включително и по отношение на здравните аспекти.”

Услугата се предоставя от 01.12.2016 г.

➤ **Три Центъра за социална рехабилитация и интеграция /ЦСРИ/** – 2 в гр. Сливен и 1 в гр. Котел, като към центъра в Сливен функционира и „Синя стая“ – специализирано помещение за щадящо изслушване на деца. Основна цел на дейността на ЦСРИ е подкрепа на индивидуалното развитие и разширяване на социалните умения на деца и лица с различни вид и степен на увреждане. Това са медицинска и социална рехабилитация, социално-правни, здравни и психологически консултации, трудотерапия, осъществяване на индивидуални програми за социално включване, формиране на мобилен екип за обхващане и на други населени места в общината. Предоставя услуги, свързани с: Мобилен работа за идентифициране и обхващане на деца и семейства в риск от най-уязвимите групи; Консултиране и индивидуална подкрепа на потребителите и техните семейства; Терапевтични ателиета; Услуги по развиване на умения за живот и превенция на рисковото поведение; Предоставяне на квалифицирана

психологична помощ на децата/младежите и техните семейства; Тематични дискуссионни групи за взаимопомощ и подкрепа; Дейности с превантивен характер.

➤ **Център за майчино и детско здраве** с централен офис в гр. Сливен и изнесени работни места във всички общини на областта, разкрит към Медицински център „Д-р Г. В. Миркович“ гр. Сливен с подкрепата на УНИЦЕФ-България: предоставя патронажни грижи за бременни и деца до 3 години.

➤ По Национална програма „Подобряване на майчиното и детско здравеопазване” Министерство на здравеопазването финансира осъществяване на дейности в „**Здравно консултативен център за майчино и детско здраве**”, разкрит към „МБАЛ д-р Иван Селимински-Сливен” АД, гр. Сливен. След изчерпване на възможностите на НЗОК, както и на всички нуждаещи се деца до 18 г. възраст, на функционален принцип в центъра могат да се оказват допълнителни консултации от всички специалисти на лечебното заведение, на разположение са социален работник и психолог. При необходимост децата могат да бъдат насочвани към специализирани национални центрове, работещи по Национална програма „Подобряване на майчиното и детско здравеопазване”.

3.4.9. Дейности на читалища и спортни клубове в подкрепа на личностното развитие на децата и учениците.

Читалищата по своята същност са най-старите културни организации, които създават в конкретното населено място възможности за реализирането на инициативи, подкрепящи културния календар на местната общност и за създаване на възможности за осмисляне на свободното време на младите хора.

На територията на **Община Сливен** са регистрирани и развиват своята дейност 55 читалищни организации, като 11 от тях са в града.

Читалищата по своята същност са културно-просветни организации, които създават в конкретното населено място възможности за реализирането на инициативи на местната общност и за създаване на възможности за осмисляне на свободното време на младите хора.

Значителен е броят на младежите, участници в различни форми на любителското творчество – младежки танцови формации и клубове по интереси функционират в НЧ „Зора 1860“, НЧ „Х. Димитър” – Сливен, в селата Крушаре, Желю войвода, Гавраилово, Бяла, Младово, Самуилово и други.

Търсят се възможности за подпомагане развитието на младите хора чрез подкрепа на участието им в местни, национални и международни фестивали, семинари и др. Стотици са включени в различни форми на творчески дейности – музикални и танцови, литературни, театрални, живопис, фотография и др. Забелязва се повишаващ се интерес към танцовите изяви.

Постигнатите резултати показват, че все повече деца и младежи се привличат в различни събития, организирани от читалища.

Община Сливен разполага с един плувен басейн, покрит лекоатлетическа писта, зала за баскетбол „Васил Левски“, зала за вдигане на тежести, зала по борба, зала „Младост“- парк Юнак, спортен комплекс „Асеновец“.

В града има и 4 тенис бази - Стадион „Хаджи Димитър“, тенис кортове в кв. Младост, тенис корт в кв. Ново село и в Аква парк – градска градина.

Спортните съоръжения се използват основно от лицензирани спортни клубове и организации за ежедневни тренировъчни занимания по установени правила и график.

В общинските бази се провеждат спортни мероприятия от националния и международен календар, когато домакин е Община Сливен.

На територията на **Община Нова Загора** действат 33 читалища, които предоставят възможност на децата, учениците и младите хора, да развиват своите интереси, способности и талант в самодейното танцово и музикално изкуство. Разнообразни форми на работа предлагат и читалищните библиотеки.

На територията на град Нова Загора има изградени многофункционална спортна зала „Младост“, стадион, спортни площадки, игрища и площадки за стрийт фитнес. Те се ползват целогодишно, като достъпът до тях е безплатен. Основен приоритет на общинската политика е създаване на равни възможности за участие и изява.

В община Нова Загора се организират и провеждат спортни прояви чрез Спортния календар. Те са насочени към стимулиране на физическата активност, както и стимулиране за постигнатите успехи на децата и учениците.

На територията на **община Котел** развиват дейност 16 читалища, които са в помощ на училището и децата и ученици за тяхното личностно развитие. Те предоставят възможност на децата и учениците да развиват своите интереси, способности и талант.

Народно читалище „Съгласие – Напредък 1870“ – гр. Котел предоставя възможност на талантливите и даровити деца в свободното им време да участват в творчески колективи и клубове. Читалището има изградени традиции за партньорство и съвместни инициативи в подкрепа на личностното развитие на децата и учениците, като работи съвместно с ЦПЛР – Котел, СУ „Г. С. Раковски“ – град Котел и Общинска библиотека „Петър Матеев“ – Котел.

Вече 14 години Читалището провежда общински конкурс за рисунка Галерия „Четири сезона“, конкурс за най – добре изработена мартеница за разгръщане творческия потенциал на децата и др., като целта е да се стимулират добрите творчески практики и умения чрез лични грамоти и награди, а творбите на децата се представят в разнообразни изложби.

На територията на град Котел има изградени спортна база „Раковски“, стадион, площадки. През 2024 година Община Котел модернизират съществуващата материална база за извършване на спортни дейности с комбиниран уред за фитнес, три нови уреда за гръб, смит машина, бягаща пътека, лег преса, кросоувър, лежанки, различни видове лостове за вдигане на тежести и стойки за поставяне и други.

Основен приоритет на общинската политика е създаване на равни възможности за участие и изява. В общината се организират и провеждат различни мероприятия по Културен и спортен календар, където вземат участие децата и учениците.

На територията на община Котел функционира общински футболен клуб „Раковски“, в който са включени деца от град Котел и с. Ябланово. Провеждат се състезания по „Футбол 5“ и „Футбол 9“.

На територията на **община Твърдица** функционират 9 читалища, които предоставят възможност на децата и младите хора да развиват своите интереси, способности и талант в областта на танцово, музикално, театрално и изобразително изкуство.

3.4.10. Дейности на Младежки дом Сливен в подкрепа на личностното развитие на децата и учениците

Младежки дом – Сливен осъществява държавната политика и общинската програма за работа с деца и млади хора на територията на Община Сливен.

Работата на Младежки дом – Сливен е подчинена на следните цели: подпомагане и развитие на уменията на децата и младежите в областта на неформалното образование, насърчаване на заетостта и подкрепата за млади хора, които не учат, не работят и не се обучават, насърчаване на ангажираността, участието и овластяването на младите хора, насърчаване на толерантност и ненасилие, превенция на агресия сред младите хора,

включително и в онлайн пространствата, насърчаване на младите хора към здравословен начин на живот, здравословно хранене, физическа активност и спорт и опазване на околната среда, насърчаване на културата и творчеството сред младите и личните им творчески умения, социална реализация и адаптация – осмисляне на свободното време, откриване на нови, нестандартни форми на общуване, активни международни и национални младежки контакти.

Работата на Младежкия дом се обезпечава от няколко направления:

- информационен блок;
- дискуссионни форуми;
- художествено-творческа дейност /клубове по интереси/;
- реализиране на концерти, фестивали, конкурси и изложби;
- съвместни програми в партньорство с национални, регионални и местни младежки организации.
- Клуб „Проектен мениджмънт“: Откриване и развитие на заложбите на учениците, които имат склонност към обществена и гражданска изява и са способни да откликват на актуални граждански проблеми. Изграждане на умения и навици на учениците за работа в екип, комуникативни учения, критично мислене, работа за каузи.

- Клуб по дебати – Сливен, асоцииран партньор на Национална Асоциация „Дебати“ – гр. София. Дебатите развиват критично мислене, знанията по активно гражданство, умения за работа в екип, ораторско майсторство, комуникативност и умения за работа в екип.

- Клуб „Музика“ - Музикални стилове от вчера или непознатата Поп и Рок музика. Българската Поп и Рок музика. „Училище за радио“- програмиране в радиостанция, видове радиоформати, DJ училище.

- Клуб „Добротворство“ - разказват се истории, които учат как да се живее и постъпваме, възпитават в морални норми и поведение. Обучения по комуникативни умения, лидерство, работа в екип, доброволчество и др.

Младежки дом – Сливен разработва тематична програма за часовете на класа, която се предлага на директори на училища и темите се заявяват предварително от педагогически съветници и/ или класни ръководители.

Темите са свързани с толерантност, справяне с гнева и агресията, решаване на конфликти, гражданско образование, себепознаване и общуване, избор и изясняване на ценности, здравословно хранене, физическа активност и опазване на околната среда

4.SWOT АНАЛИЗ

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Добро териториално разпределение на мрежата от детски и учебни заведения и осигурен достъп до предучилищна подготовка и училищно образование; ➤ Въведена задължителна предучилищна подготовка две години преди постъпване в I клас и създадени условия за усвояване на български език; ➤ Извършена оптимизация на училищната мрежа в големите общини на областта в съответствие с демографските процеси; 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Неблагоприятна демографска ситуация и засилени миграционни процеси; ➤ Недостатъчен брой места в някои детските градини; ➤ Голям брой необхванати и отпадащи деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст и отсъствие на механизми за реинтеграция в училище;

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Наличие на действащ механизъм за финансиране на делегираните от държавата дейности и местни дейности; ➤ Децентрализация на правомощията на разпоредителите с бюджет; ➤ Финансиране, основано на единни разходни стандарти за издръжка на дете и ученик с делегирани бюджети във всички училища; ➤ Сравнително добра материално-техническа база на училищата и детските градини; ➤ Прилагане на Системи за финансово управление и контрол; ➤ Добра система за организация, съгласуваност, контрол и отчетност на учебно-възпитателния процес, на административната и стопанска дейност; ➤ Създадена подкрепяща среда за децата и учениците със специални образователни потребности – квалифицирани специалисти към регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование, училищата, детските градини и центровете за специална образователна подкрепа; ➤ Осигуреност с педагогически кадри и други квалифицирани специалисти за обучение на деца и ученици; ➤ Наличие на система за квалификация и преквалификация на педагогическите кадри; ➤ Реализирани програми за допълнителна работа с изоставащи и надарени ученици, включително и финансово стимулиране на деца с изяви дарби; ➤ Родителско и гражданско участие в управлението на образователния процес; ➤ Създадени условия за удовлетворяване интересите, желанията и потребностите за личностна подкрепа на децата и учениците в свободното им време. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Недостатъчно модернизирана материална база на училища, детски градини, ЦПЛР - ДК и ЦСОП; ➤ Учебно съдържание, несъответстващо на съвременните потребности на младите хора и слаба практическа насоченост на обучението; ➤ Образователно - възпитателни подходи, които не отчитат индивидуалните потребности на детето и учениците; ➤ Професионално образование неудовлетворяващо напълно изискванията на пазара на труда и необходимостта от кадри в региона; ➤ Недостиг на квалифицирани учители по чужди езици, информационни технологии, както и на специалисти за подкрепа на процеса на приобщаващото образование; ➤ Недостатъчно обучени педагогически и други специалисти за предоставяне на качествена допълнителна подкрепа на деца и ученици; ➤ Ограничен достъп до услуги в подкрепа на личностното развитие на учениците в малките населени места. ➤ Неправилно разпределени отговорности между местните и централните органи на властта, което прави невъзможен ефективния контрол върху дейността на образователните институции; ➤ Бавен темп на технологично обновяване на учебно-техническите средства; ➤ Липса на достъпна архитектурна среда; ➤ Недостатъчни собствени приходи; ➤ Липса на комуникация и единен подход между образователните институции и НПО в подкрепа на личностното развитие на децата и учениците; ➤ Липса на медицински и стоматологични кабинети в значителна част от училищата и детските градини.
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Държавна финансова подкрепа за обхващане на децата в детските градини; 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Негативни демографски процеси и висок процент етническо население;

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Усъвършенстване на системата на делегирани бюджети и на механизмите за диференциране на единните разходни стандарти; ➤ Делегиране на административни и финансови правомощия на директорите на общинските детски градини; ➤ Повишаване привлекателността и качеството на материалната база на образователните институции; ➤ Създаване на възможности за изграждане на достъпна архитектурна среда във всички образователни институции; ➤ Използване на възможностите, предоставяни от различни национални, европейски и международни финансови инструменти; ➤ Разширяване на възможностите за целодневна организация на обучението; ➤ Прилагане на система от мерки за осигуряване по-пълнен обхват на подлежащите на задължително обучение деца и ученици и интеграцията им; ➤ Обогатяване на възможностите за извънучилищни дейности и занимания по интереси; ➤ Квалификация на учителите за обезпечаване на подкрепата за личностно развитие на деца и ученици; ➤ Развитие на система от стимули за привличане на млади учители и повишаване привлекателността на учителската професия; ➤ Развитие на приобщаващото образование за децата и учениците със СОП и изграждане на подкрепяща среда. ➤ Подобряване връзката между необходимите на регионалната икономика кадри и специалностите в системата на професионалното образование; ➤ Създаване на повече и по-разнообразни стимули за насърчаване на децата с изяви дарби; ➤ Повишаване ангажираността на родителите към формиране на образователните политики, към училищните и извънкласни дейности. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Съжителстване на семейни начала на непълнолетни и малолетни и ранни раждания на деца от малолетни и непълнолетни момичета; ➤ Напускане границите на страната от цели семейства и фамилии, без да уведомяват училищните власти; ➤ Липса на мотивация у родителите; ➤ Преждевременно отпадане на ученици от училище; ➤ Недостатъчна заинтересованост, слаб родителски контрол и неприемане на образованието като ценност в определени затворени общности. Последните поколения от тях са без образование и/или неграмотни, липсва родителски контрол относно посещаемостта и отговорното отношение на техните деца към образователния процес. /Например: много малка част от тях завършват средно образование/ В голяма част от случаите родителите са в чужбина или в друго населено място на сезонна работа, децата са оставени за отглеждане при близки и роднини, където контролът е силно занижен. Не са редки случаите, когато децата са оставени сами да се отглеждат с помощта на по-големите деца в семейството; ➤ Намаляване броя на децата в малките населени места; ➤ Голям брой деца от малцинствени групи, които поради социално-икономически и етно-културни причини не посещават детска градина и изпитват обучителни трудности поради недостатъчно владеене на български език; ➤ Увеличаване броя на неграмотните млади хора; ➤ Застаряващ педагогически състав и недостатъчен брой млади висококвалифицирани и мотивирани специалисти; ➤ Непривлекателни за младите хора специалности в системата на професионалното образование и обучение; ➤ Слаба заинтересованост на бизнеса към осигуряване на възможности за практикуване на ученици в реална работна среда;
---	--

	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Липса на точни прогнози и проучвания за потребностите на пазара на труда от определени професии; ➤ Слаба заинтересованост при част от родителите и слаба мотивираност при част от учениците към ценностите на образованието; ➤ Недостатъчна координация на действията на институциите, отговорни за осъществяване процеса на приобщаващо образование.
--	---

III. СТРАТЕГИЧЕСКА ЧАСТ

1. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ

- Гарантиране на равен достъп до качествено образование на всички деца и ученици от област Сливен.
- Пълноценна социализация на деца и ученици със специални образователни потребности, в риск, с изявени дарби и с хронични заболявания.
- Утвърждаване на приобщаващото образование като неотменна част от образователния процес.
- Отчитане на индивидуалните потребности и развиване на уменията на всяко дете и ученик чрез прилагане на диференциран подход.

2. ВИЗИЯ, ПРИОРИТЕТИ, ЦЕЛИ

ВИЗИЯ

Осигурена подкрепа, подходяща достъпна среда и възможност в оптимална степен за развитие на потенциала, способностите и уменията за успешна реализация и участие на децата и учениците от област Сливен във всички аспекти на живота в общността.

ПРИОРИТЕТ 1. ОСИГУРЯВАНЕ НА ДОСТЪП ДО ОБРАЗОВАНИЕ НА ВСЯКО ДЕТЕ И УЧЕНИК ОТ ОБЛАСТ СЛИВЕН

Специфична цел 1.1. Осигуряване на подходяща физическа, психологическа и социална среда за развитие на способностите и уменията на децата и учениците.

Мярка 1.1.1. Осигуряване развитието на пълния потенциал на всички ученици в училищата от област Сливен, отчитайки техните индивидуални потребности

- Дейност 1.1.1.1. Развитие и подобряване на екипната работа между ученици и учители

- Дейност 1.1.1.2. Осигуряване на кариерно ориентиране в училищата.
- Дейност 1.1.1.3. Осигуряване на занимания по интереси в образователните институции от област Сливен.
- Дейност 1.1.1.4. Ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения.
- Дейност 1.1.1.5. Оценка на потребностите за целите на превенция на обучителните затруднения на деца и ученици от училищата и детските градини от област Сливен.
- Дейност 1.1.1.6. Развитие на библиотечно-информационното обслужване и обогатяване на библиотечния фонд на училищата; изграждане на достъпни места за четене в образователните институции за насърчаване на четенето.
- Дейност 1.1.1.7. Осигуряване на качествени грижи за здравето в училищата – продължаване и развиване на дейностите на училищните здравни кабинети.

Специфична цел 1.2. Осигуряване на сигурна и безопасна среда на образование и възпитание.

Мярка 1.2.1. Разработване на дейности по превенция на насилието – прилагане на цялостен училищен подход

- Дейност 1.2.1.1. Повишаване обхвата на дейностите по превенция на насилието на ниво училище/детска градина.
- Дейност 1.2.1.2. Подобряване на взаимодействието и координацията между отговорните институции.
- Дейност 1.2.1.3. Дейности за повишаване на информираността и компетентностите на всички участници в образователния процес относно видовете тормоз и насилие и начините за справяне с тях.

Специфична цел 1.3. Повишаване на обхвата и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст

Мярка 1.3.1. Дейности по Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст

- Дейност 1.3.1.1. Подобряване на взаимодействието и координацията между отговорните институции.
- Дейност 1.3.1.2. Дейности за работа с родителите за повишаване на информираността от ползите от образованието.

- Дейност 1.3.1.3. Прилагане на мерки за превенция на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст
- Дейност 1.3.1.4. Прилагане на мерки за обхващане в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст
- Дейност 1.3.1.5. Прилагане на мерки за реинтеграция в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст.

ПРИОРИТЕТ 2. ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ДЕЙНОСТИ ЗА ДОПЪЛНИТЕЛНА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦА И УЧЕНИЦИ СЪС СПЕЦИАЛНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПОТРЕБНОСТИ, В РИСК, С ХРОНИЧНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ И С ИЗЯВЕНИ ДАРБИ

Специфична цел 2.1. Развитие на приобщаващото образование и предоставяне на равен достъп до образование на всяко дете и ученик със специални образователни потребности

Мярка 2.1.1. Дейности по предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие на деца и ученици със специални образователни потребности

- Дейност 2.1.1.1. Извършване на качествена и професионална оценка на индивидуалните потребности на децата и учениците със специални образователни потребности, с цел предоставяне на адекватно и качествено образование, съобразено с индивидуалните особености и потребности на всяко дете или ученик със специални образователни потребности.
- Дейност 2.1.1.2. Повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти от училищата и детските градини за работа с деца и ученици със специални образователни потребности.
- Дейност 2.1.1.3. Осигуряване на достъпна архитектурна среда в детските градини, училища и центрове за подкрепа за личностно развитие.
- Дейност 2.1.2.4. Осигуряване на необходимата материално-техническа база в училищата, детските градини и центрове за подкрепа за личностно развитие за предоставяне на допълнителна подкрепа за деца и ученици със специални образователни потребности.
- Дейност 2.1.2.5. Осигуряване на подходящи дейности за допълнителна подкрепа за личностно развитие за деца и ученици със специални образователни потребности, съобразени с техните индивидуални потребности и потенциал.

Специфична цел 2.2 Осигуряване на необходимите грижи за социализация и равен достъп до качествено образование на децата и учениците с хронични заболявания

Мярка 2.2.1 Осигуряване на качествена допълнителна подкрепа на деца и ученици с хронични заболявания

- Дейност 2.2.1.1. Осигуряване на обучение на персонала в училища и детските градини, в които се обучават деца и ученици с хронични заболявания, нуждаещи се от допълнителна подкрепа
- Дейност 2.2.1.2. Проучване и оценка на индивидуалните потребности и способности на децата и учениците с хронични заболявания
- Дейност 2.2.1.3. Предоставяне на качествена допълнителна подкрепа за децата и учениците с хронични заболявания.

Специфична цел 2.3 Повишаване обхвата на допълнителната подкрепа за децата и учениците в риск

Мярка 2.3.1 Осигуряване на качествена допълнителна подкрепа на деца и ученици в риск в училищата и детските градини

- Дейност 2.3.1.1. Осигуряване на необходимите специалисти за предоставяне на качествена допълнителна подкрепа на деца и ученици в риск в детските градини и училищата от област Сливен.
- Дейност 2.3.1.2. Осигуряване на обучения на екипите за подкрепа за личностно развитие, предоставящи допълнителна подкрепа за деца и ученици в риск.
- Дейност 2.3.1.3. Подобряване на партньорството между институциите от системата на предучилищното и училищното образование и доставчиците на социални услуги в общността за предоставяне на качествена допълнителна подкрепа за деца в риск.

Специфична цел 2.4 Повишаване качеството на допълнителната подкрепа за личностно развитие на децата и учениците с изявени дарби

Мярка 2.4.1 Предоставяне на качествена допълнителна подкрепа за деца и ученици с изявени дарби в детски градини, училища и центрове за подкрепа за личностно развитие на деца и ученици.

- Дейност 2.4.1.1. Дейности по подготовка и провеждане на училищни, общински и областни кръгове на олимпиади и състезания. Провеждане на индивидуални часове.
- Дейност 2.4.1.2. Осигуряване на обучения на учители и други педагогически специалисти, предоставящи допълнителна подкрепа на деца и ученици с изявени дарби.
- Дейност 2.4.1.3. Дейности по национални и оперативни програми

IV. СИСТЕМА ЗА МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА

За проследяване напредъка в изпълнението на областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците, представителите на организациите и институциите - основни участници в разработването на стратегията, ще осъществяват дейностите по мониторинг на изпълнението.

В края на периода на действие на областната стратегия те ще изготвят доклад, в който се отчита изпълнението.

Дейностите по мониторинг включват:

- Текущ мониторинг на дейностите – събиране на информация, посещения на място, доклади от мониторинговите посещения;
- Създаване и постоянно актуализиране на база данни на областно ниво с разбивка по общини, свързани с личностно развитие на децата и учениците;
- Събиране на информация за прогреса в изпълнението на стратегията;

За осъществяване на своята дейност представителите на организациите и институциите - основни участници в разработването и мониторинга на стратегията, провеждат регулярни работни срещи за обсъждане на дейностите, свързани с наблюдение изпълнението на областната и общински стратегии за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

В края на периода на действие /две години/ на областната и общинските стратегии за подкрепа за личностно развитие представителите на общините, участващи в процеса на тяхното изготвяне и мониторинг, разработват анализи на потребностите от подкрепа във всяка община на територията на областта, на които се основава областната стратегия за следващия период. Анализите се базират на осъществяваните наблюдения, събиране на информация, анализ на данни и включват изводи за изпълнението на дейностите, заложи в стратегията за предходния период. Общинските анализи и изведените в тях изводи и препоръки изпълняват функцията и на мониторингов доклад за изпълнението на областната и общинските стратегии.

V. КОМУНИКАЦИЯ И ИНФОРМАЦИЯ

Важно условие за ефективното реализиране на Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Сливен /2025-2026/ е политиката за предоставянето на информация на обществеността и заинтересованите страни. Обществеността следва да получава пълна и обективна информация за всяка стъпка при реализиране на дейностите в стратегията.

1. Принципите, върху които ще се основава комуникацията, са:

- **Равнопоставеност** – равен достъп до информация на всички заинтересовани страни и на широката общественост;
- **Целенасоченост** – ясно дефинирани цел и аудитория на комуникационното послание;
- **Навременност** – своевременното задоволяване на потребностите от информация на заинтересованите групи и широката общественост;
- **Качество и достъпност** на информацията – изчерпателност, задълбоченост и аналитичност на комуникационните послания, достигащи до най-голям брой заинтересовани страни;

➤ Многообразие и адаптивност – многообразни комуникационни канали и комуникационни средства и съобразяване със специфичните особености на потребителите на информация, както и с конкретната ситуация;

➤ Партньорство – открит диалог и сътрудничество в комуникационния обмен с всички заинтересовани страни, с неправителствените организации и сдружения и медии.

2. Мерките за осъществяване на комуникацията са:

➤ Информирание на обществеността и всички заинтересовани страни за разработването, приемането и изпълнението на Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Сливен /2025-2026/ чрез публикации в медиите за запознаване с визията, ценностите, приоритетите, планираните дейности и мерки в стратегията;

➤ Организиране на работни срещи с участието на заинтересованите страни, НПО и медии;

➤ Популяризиране на структурите, ангажирани с изпълнението на Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците на територията на област Сливен и дейността им за постигане на целите на стратегията;

➤ Стимулиране ангажираността на всички участници в разработването на стратегията с нейното изпълнение чрез включването им в дискусии и форуми и разпространение на комуникационни материали, както и актуализация на уеб сайтовете на техните организации;

➤ Популяризиране на резултатите от изпълнението на Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Сливен чрез запознаването на широката общественост с изводите за изпълнението на стратегията.

3. Комуникационни техники:

➤ Директна комуникация – предоставяне на възможност на заинтересованите страни и на широката общественост за споделяне на мнения, гледни точки и предложения в рамките на дискусии, кръгли маси и дебати;

➤ Комуникация чрез масовите медии - редовно и систематично предоставяне на информация относно изпълнението на дейности за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Сливен;

➤ Комуникация чрез интернет - поддържане и актуализиране на информацията за Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Сливен /2025-2026/ в уеб сайтовете на партньорите и на заинтересованите страни.

➤ Комуникация чрез информационни материали - публикуване на тематични информационни материали, съобразени с визията, целите и приоритетите на Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Сливен /2025-2026/ и тяхното разпространение.